

ONZE

48e jaargang no. 3, maart 1987

VOGELS

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom,
bank AMRO rek.nr.: 46.89.59.262.
gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten, alsook op 2-3, 3-3, 17-4, 21-4
en 29-5.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forsten, J.J. Krol, E.J. Lensink,
W.C. Oonk, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, H.J. Veerkamp,
Jos van de Walle en E.M. Wessels.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.

Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.

Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.

2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentiaan 5,
7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.

Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 26.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: J.W.B. Robbe, A-Kade 19,
9581 AH Musselkanaal, telefoon (05994) 1 63 41.

District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.

District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126,
7826 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.

District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.

District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeen 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.

District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.

District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 1 13 98.

District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 68 16 70.

District Zeeland: T.J. Udo, Slotstr. 5, 4421 EL Kapelle,
telefoon (01102) 15 22.

District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 31 17.

District Oost Noord-Brabant: A.H. Meesterburrie,
Kasteel Traverse 198, 5701 NR Helmond,
telefoon (04920) 2 56 09.

District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29,
5932 VX Tegelen, telefoon (077) 73 34 58.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:

H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden,
telefoon (058) 13 46 55.

Tropen, parkieten etc.:

P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest,
telefoon (02155) 1 53 01.

Zangkanaries:

W.J. Vermeij, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

ONZI

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wenden zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 600,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIAALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wendt men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

J.J. Combee, De Borchgravenstr. 34,
4286 BN Almkerk, telefoon (01834) 24 71.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

H.J. van Doorne, Beurtschipper 58,
3201 GA Spijkenisse, telefoon (01880) 2 24 76.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

H.W. Wareman, Kastanjeln. 13,
4793 AW Fijnaart 01686-3314.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japanse meeuwen

T.C. Mulder, Ch. Parkersingel 23,
3069 XR Rotterdam, telefoon (010) 455 97 81.
Contributie f 17,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

G.J.S. Nijhuis, Wilderinkstr. 31,
7555 DS Hengelo, telefoon 074-91 17 03.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

D.J. Elzinga, Hunzedal 73,
9531 GD Borger, telefoon (05998) 3 50 65.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 33,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonnement OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot en met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224

ND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

J.E. van Berkel
Chr. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeeltes daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere nlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

Vragen over?

VATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

PARZERS aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16, 1322 LK Leiden.

LEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Drapenierslonk 144, 7326 AG Apeldoorn.

FORM- EN POSTUURKANARIES aan: J. Kuiper, V. Marisstr. 2, 2282 SP Rijswijk.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN

AGAPORNIDEN aan: D.A. Duivis, St. Josephstraat 46, 1847 SG Teteringen.

EBRAVINKEN, JAPANESE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: G. Horst, Goudvinkhaag 14, 1993 BC Houten.

TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: A. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

RUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels, Tavenhorst 28a, 3085 ZV Rotterdam.

RASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov.weg 29a, 1677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourport, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer 4-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 21 april 1987.

IN DIT NUMMER

	pag.
Hispaniola Amazone	100
Mijn kweek met de huismus	104
Vogelei	107
Symposia	110
Wat zal het worden?	110
De ekster	112
Ziektepreventie en hygiëne van alle dag	115
De koekoekduif	116
De ogen van vogels	118
Kalender 1987	119
Vliegenvangers	120
Wijzigingen NBvV-Standaardeisen kleurkanaries	122
Wildzangregisters	123
Teunisbloem	124
Kleurkanaries Goudagaat	124
Putterkweek	126
Volière van de maand	127
Spitalbino?	128
Zomertijd	129
Mijn eerste ervaringen met kanaries	130
Bekerwinnaars	133
Korte berichten	133
Europese kanaries	134
Vogels en longkanker	135
Vraag en aanbod	138
Onder moeders paraplu	140

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Meta, F. Thijssen Mill, Blankestijn's Pet Farm b.v., Fauna, Wovo	102
Langhout's Dier-Home, Wolro, Natura	106
Vogelhuis Kloeg, Joma print, Cley, Exclusief, GEHU	114
Siem van 't Hart, Ornimondo, H. Dijks	
Avicentra, G.J. van Norden, Cetonic	132
Holland Diervoeders, Fauna	133
CéDé	136
J. Grauwelman, Corbeille, Konacorn	
Witte molen, K.B.O.F.	137
A v/d Kamer	138
Fauna	139
Van Keulen	140
Fauna	142
Rein van der Veen, Animal	143
Witte Molen	144

Foto voorplaat: Hispaniola amazone

Foto: Vogelpark Walsrode/Müller

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam – Telefoon (010) 462 29 22.

Hispaniola Amazone *Amazona (Leucocephala) ventralis*

Op de eilanden van Midden-Amerika komen tien soorten amazones voor. Ieder daarvan heeft een erg klein verspreidingsgebied: dit is meestal beperkt tot slechts één eiland. Soms is er sprake van enkele ondersoorten, zoals in het geval van de Cuba amazone, die dan ook weer elk een eiland(je) voor zich hebben.

Tekst: Herman Kremer

Foto's: Vogelpark Walsrode/Müller

Vrijwel al deze eilanden hebben te maken met een groeiende bevolking en een daarmee samenhangende ontginning van natuurlijk gebied. Het is dan ook niet verwonderlijk dat alle tien soorten amazones voorkomen op de lijst van beschermde dieren die op 16 juli 1977 van kracht werd als voortvloeisel van de ondertekening van Nederland van de zogenaamde Conventie van Washington en de daarop gebaseerde Wet Bedreigde Uittheemse Diersoorten, kortweg BUD genoemd.

Per 25 februari 1984 is er een aantal wijzigingen in deze lijst aangebracht, en het meest opvallende daarvan is dat de *Amazona ventralis* er van is geschrapt. Daaruit zou dus de conclusie kunnen worden getrokken dat in de visie van de Nederlandse overheid deze soort niet (meer) tot de bedreigde behoort. Dat houdt overigens niet in dat deze amazone nu weer onbeperkt kan worden ingevoerd en verhandeld. Want alle soorten (met uitzondering van de valparkiet en de grasparkiet), die niet op de lijst BUD staan, vallen onder de werking van de In- en uitvoerwet. Dit betekent in grote lijnen dat het rijk via het wel of niet verstrekken van invoervergunningen bepaalt welke soorten en aantallen ons land binnen mogen komen. Door deze wijziging zijn dus in ieder geval de theoretische mogelijkheden weer groter geworden om de *Hispaniola amazone* in uw volières te krijgen. Ze worden dan ook de laatste tijd wel sporadisch aangeboden.

Eerste kweek in Jersey

De eerste kweek van deze vogel dateert inmiddels al weer van een flink aantal jaren terug, en wel van 1971 in de Jersey

Hispaniola amazone

Wildlife Preservation Trust op het Engelse Kanaal-eiland Jersey, waar reeds meer bijzondere resultaten met zeldzame papegaaien zijn behaald. In 1964 kwamen daar in het bezit van vier exemplaren. In 1968 werden er voor het eerst eieren gelegd; deze waren onbevruucht. In april 1969 was er weer een legsel van drie eieren, waarvan er één bevrucht was maar niet uit kwam. Ook in 1970 hadden men geen succes; in 1971 tenslotte ging het dan toch goed: uit drie eieren (waarvan twee onbevruucht) kwam er één jong op stok. Na 61 dagen vloog het jong uit; na 13 weken was het volledig zelfstandig. Het favoriete voedsel bestond tijdens de opfokperiode uit kanariezaad, hagedoornbladeren, dooier van hardge-

kookte eieren, tomaten, druiven, peer en banaan.

Opvallend was dat van de eerste afkeer dat de pop legde het eerste ei vier keer op 17 of 18 april kwam.

Ook op andere plaatsen is er sindsdien reeds succesvol gekweekt met de *Hispaniola amazone*. Zo bracht één paar in Maryland in de Verenigde Staten tussen 1973 en 1977 elf jongen groot. Bij Ramon Noeg in Florida – vooral bekend vanwege zijn successen met de Cuba amazone – werden in een negenjarige periode negentien jongen geboren, er ook reeds vogels van een tweede generatie. In de diertuin van San Domingo op het eiland Hispaniola werd voor het eerst genesteld

1979. Daar bevinden de vogels zich in een voliëre van 4000 m², samen met niet alleen groenvleugel aratinga's, groenwang amazones en geelvoorhoofd amazones (die allemaal jongen hebben voortgebracht), maar ook met duiven, waterwild en fazanten.

Een Zwitserse liefhebbers schafte in januari 1978 vier vogels aan, waarvan er na enige tijd twee een paar vormden en reeds in september een legsel van vier eieren produceerden. Helaas bleken deze onbevrucht te zijn zodat ze na dertig dagen werden verwijderd. Helaas bleken deze onbevrucht te zijn zodat ze na dertig dagen werden verwijderd. Vanaf begin mei 1979 werden er weer paringspogingen waargenomen. In de periode 5 t/m 13 mei werden er vier eieren gelegd, die vanaf 7 mei vast werden bebroed. Op 1 juni werd een zacht piepen gehoord, en op 2 juni kwam een tweede jong uit, enige dagen later gevolgd door nog twee exemplaren. Op hun veertigste dag waren de jongen vrijwel volledig bevederd en keken ze af en toe door het invlieggaat. Het eerste jong kwam op de twee-en-zijftigste dag uit het blok. Tot 10 augustus bleven alle jongen daarin slapen. De bij de volwassen dieren witte voor-

wordt verslag gedaan van een geslaagde kweek in het vogelpark Walsrode. Van de aanwezige drie paren legden er in 1983 twee. Eén legsel (van vier) was onbevrucht, het andere paar bracht voorbeeldig een jong groot. Twee vogels zaten voordat het broeden begon een jaar in een voliëre in het voor het publiek toegankelijke deel van het park samen met een paar jendaya's. De afmetingen: buiten 2 x 6 meter, binnen 2 x 3 meter en een hoogte van 2,5 meter. In mei 1983 werd aan deze twee vogels een derde toegevoegd die naar snavel, kopvorm en omvang van de wijnrode vlek op de buik een pop zou moeten zijn. Na enige dagen kwam het tot paarvorming tussen deze laatste vogel en de man van het oorspronkelijke koppel. Het andere (waarschijnlijke) popje bleef er bij maar moest wel een minimale afstand van ongeveer een meter in acht nemen, anders kwam het tot heftige agressie van de kant van de twee gepaarde vogels. Reeds twee weken nadat de derde vogel was toegevoegd verbleef deze langere tijd in het blok, een berkenstam van 80 cm diep en een doorsnee van 30 cm dat op een hoogte van 1,5 meter in de buitenvoliëre hing. Tijdens het broeden voerde de man regelmatig de pop door het invlieggaat.

vluchten kon worden betreden. Er konden dan ook geen gegevens over legsel, broedbegin en uitkomst worden vastgelegd.

Op 11 augustus vloog het jong volledig bevederd uit; met steeds groter wordende tussenpozen werd het daarna nog ruim twaalf weken door de ouders gevoerd waarna het zelfstandig was.

In vergelijking met de ouders had het jong een creme-wit voorhoofd en teugel. De oogring was wit maar duidelijk smaller. De zwart gezoomde veren voor op de schedel waren groen en hadden slechts een geringe blauwe aanslag; ook de wangveren hadden een groene kleur met zwarte zomen.

Tegelijkertijd bracht het paar jendaya's twee jongen groot in een blok dat een halve meter van dat van de amazones hing.

In Nederland staat de kweek van deze amazone nog in de kinderschoenen. Pas in 1985 is door de NBvV een oorkonde hiervoor uitgereikt.

Zelfstandige soort?

Niet alle deskundigen zijn het eens over de plaats van de ventralis binnen het geslacht Amazona. In het grootste deel van de literatuur wordt vermeld dat de ventralis een aparte soort is. Er gaan echter ook stemmen op die stellen dat de ventralis een ondersoort is van de Cuba amazone. Een onderlinge vergelijking geeft inderdaad aan dat ze daar erg veel op lijken. Het verschil zit hem voornamelijk in het ontbreken van het rose op de kop. In dit geval zou de wetenschappelijke naam *Amazona leucocephala ventralis* zijn.

De Duitse naam is Blaukornenamazone, de Engelse Hispaniolan amazon, de Salle's amazon of San Domingo amazon. Ook in dit geval geeft echter het gebruik van de wetenschappelijke naam de minste aanleiding tot misverstanden.

Een beschrijving van het uiterlijk hoef ik niet te geven; de foto's spreken voor zich. Daar is echter niet uit te halen dat de grootte 28 cm is.

Daarnaast nog een enkel woord over het eventueel geslachtsonderscheid tussen man en pop. Dieter Hoppe stelt in zijn boek 'Amazonen' dat verschil in de nagelkleur is waar te nemen: bij de poppen zou die hoornkleurig tot grijs zijn en bij de mannen zwart. Naar aanleiding daarvan hebben Robiller en Trogisch in het vogelpark Walsrode de nagelkleur van acht volwassen vogels vergeleken. Door de in het eerder genoemde artikel in de 'Gefie-

Cuba amazone

noofdsvlek was bij de jongen bijna geel, terwijl de snavel zwarte vlekken had. In 1980 werden er weer vier jongen geboren.

de 'Gefiederte Welt' van april 1984

Pas een week voor het uitvliegen van het jong kon het nest worden gecontroleerd. Bij eerdere gelegenheden verdween de pop reeds bij het geringste alarm weer in het blok. Dit gaf extra problemen omdat de voliëre alleen via twee aangrenzende

derte Welt' beschreven resultaten kon van vier vogels het geslacht worden vastgesteld: drie poppen en een man. Deze hadden allemaal zwarte nagels. Hoornkleurige tot grauwe nagels konden bij geen van de poppen worden vastgesteld. Wel hadden alle drie de vrouwelijke vogels op de kin bij de snavelaanzet enige orangerode veren. Bij de poppen viel verder op dat de wijnrode borstvlak uitgestrekter was dan bij de man.

Hispaniola

Deze amazone komt voor op het eiland Hispaniola, op enkele kleine eilandjes daar in de buurt (Beata, Soana, Gran Cayemite en Gonave) en op Puerto Rico. Hispaniola ligt direct ten oosten van Cuba en bestaat uit twee staten: Haïti en de Dominicaanse Republiek of San Domingo. Deze situering is direct aan de rand van de tropen waar de gemiddelde jaartemperatuur 26° bedraagt. Er zijn verschillende bergketens, die verlopen van noordwest naar zuidoost, ze zijn door dalen van elkaar gescheiden. De hoogste berg is de Pico Duarte die met zijn 3175 meter tegelijk de hoogste van alle West-Indische eilanden is. De belangrijkste rivieren ontspringen hierop. De zeer onregelmatig vallende regens bepalen het vegetatiebeeld van het eiland: aan de loefzijde van de bergen wordt altijd groen regenwoud aangetroffen, aan de lijzijde bladverliezende loofbossen. Ditzelfde beeld leveren de laagvlaktes op: de vochtige zones zijn met altijd groen regenwoud begroeid voor zover ze niet in agrarisch gebruik zijn; de droge delen nemen vaak meer savanne-achtige vormen aan. De landbouw en de bebouwing rukken steeds verder op. Op het moment is het eiland nog voor de helft met bos bedekt, maar dat wordt steeds minder. In Haïti is de ontbossing zelfs desastreus te noemen: 25 jaar geleden was nog 80% van het land met bos bedekt, nu nog slechts 9%. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de ventralis het meest voorkomt in de Dominicaanse Republiek; daar is de vogel nog algemeen. Hoewel de papegaaiachtigen hier sinds 1975 zijn beschermd (ook de groene aratinga – *Aratinga leucophthalmus* komt hier voor) worden er toch nog steeds jongen 'gevoogst' en volwassen dieren geschoten.

Ook op het westelijk deel van Puerto Rico wordt zo nu en dan een ventralis signaleerd. In de zestiger jaren zijn er op Hispaniola enkele honderden exemplaren gevangen en voor de verkoop vervoerd naar Puerto Rico. De vogels werden daar echter niet toegelaten vanwege het ontbreken van de benodigde ge-

zondheidsverklaringen, en ze moesten dus weer terug. Omdat de vervoerders straf vreesden bij terugkeer op Hispaniola lieten ze de vogels los. Deze burgerden zich goed in zodat er nu waarschijnlijk meer Hispaniola amazones dan de inheemse *Amazona vittata* voorkomen. Dit vormt op Puerto Rico nog eens een extra bedreiging voor de laatst genoemde.

De *Amazona ventralis* past zich het gemakkelijkst aan van alle West-Indische amazones. De vogel komt voor in vrijwel alle biotopen met droge en beboste streken van zeeniveau tot hoog in de bergen. Hij wordt zelfs gevonden op het eilandje Cabritos in het Enriquillo-meer waar alleen beplanting is die zeer grote droogte kan doorstaan. De ventralis nestelt daar in orgelpijpcactussen.

Al met al lijkt de toekomst van de ventralis dus niet zo donker als die van de meeste andere eilandsoorten. Hij is niet erg kieskeurig in de keuze van zijn leefmilieu en hij gaat in de volière redelijk vlot tot voortplanting over.

De voeding bestaat in de natuur uit vruchten, zaden (vooral die van palmen), bessen, noten, bloesems, etc. In de droge laaglanden maken de vruchten van verschillende cactussen en van de guayacambomen een groot deel van het menu uit, terwijl ze zich in de vochtige gebieden meer voeden met guava's, plataanvruchten, bananen en maïs.

Ze verplaatsen zich vaak afhankelijk van het voedselaanbod. In sommige streken verschijnen ze alleen als bepaalde soorten fruit rijp worden.

In het algemeen wordt de Hispaniola amazone gezien in paren al dan niet met jongen of in grotere groepen. Na zonsopgang verlaten ze hun slaapbomen en gaan ze luid krijsend op zoek naar voedsel. Zodra ze daarvoor in de boomkruinen zijn neergestreden verstomt het lawaai; ze zijn dan door hun schutkleur niet meer te vinden. Tegen de avond vliegen ze dan terug naar hun slaapbomen, waarop zich vaak 200 tot 300 vogels verzamelen.

De broedtijd begint in maart. In verlaten spechtenholen of andere boomholten worden twee tot vier eieren van ongeveer 35,5 x 27,5 mm gelegd die vervolgens ongeveer 25 dagen schijnen te worden bebroed. De mannen broeden niet; hun enige bijdrage bestaat uit het voeren van de pop. Na 52 tot 60 dagen verlaten

de jongen dan het nest. Voorjaar 1977 vond men een nest in een holte van een cactus.

Verder werd onder meer een nest in een holte met een diameter van 23 cm ontdekt in een half dode boom in open terrein ongeveer 100 meter van een bos af. Het invlieggat bevond zich ongeveer negen meter boven de grond.

Experiment

In 1982 werd er in de Dominicaanse Republiek een poging ondernomen een aantal Hispaniola amazones in de natuur terug te zetten. Daarvoor werden er zesendertig gebruikt: dertien werden er afgestaan door het Parque Zoológico Nacional in San Domingo en drientwintig waren gekweekt in het Puerto Rico Field Station (waar men ze onder meer als pleegouders en als model voor het in het wild terugzetten van de Puerto Rico amazone – *Amazona vittata* – gebruikt). De meesten waren in ieder geval voor een deel met de hand grootgebracht. De leeftijd varieerde van drie maanden tot vijf jaar. Ze werden verdeeld in twee groepen van achttien vogels.

Alle exemplaren droegen plastig vleugel-labels die individueel waren gemerkt en negen vogels in elke groep waren uitgerust met radiozenderdjes.

Eén groep werd ondergebracht in een volière op de nieuwe plaats waar ze zouden worden losgelaten. Na ongeveer tien dagen van gewening aan de nieuwe situatie werd de volière opengezet en konden ze vrijwillig hun vrijheid zoeken. Ze konden er terugkomen voor onderdak, voeding en water. Deze vogels bleven in het begin grotendeels als groep bijeen, gingen op een normale manier op zoek naar voedsel en bleven eerst in de buurt. De meesten ervan zijn opgegaan in de wilde populaties en hebben het waarschijnlijk wel gered.

De tweede groep was niet op de vrijlating voorbereid en dat was aan hun gedrag te merken. Ze verspreidden zich vrijwel onmiddellijk, vertoonden weinig groepssamenhang en waren onwennig bij het zoeken naar voedsel. Op de zevende dag hadden zes vogels gemiddeld 18% van hun lichaamsgewicht verloren!

Er is niet vermeld hoeveel vogels dit 'experiment' hebben overleefd. Duidelijk is in ieder geval wel dat aan de voorbereiding voor de vrijlating veel te weinig tijd en aandacht is besteed. Een vogel mag pas de vrijheid krijgen als hij zelfstandig voedsel kan zoeken en op de hoogte is van het natuurlijke sociale gedrag van zijn soortgenoten!

Mijn kweek met de huismus

Zoals ik u in het artikel op pagina 500, jaargang 1986, heb beloofd, vertel ik u nu wat meer over de kweek met de zilverisabelpastel huismus.

Zowel mijn 3 jongen als het oude koppel is prima de winter doorgekomen. Een van de twee jonge mannen verhuisde naar een kennis waarvan ik in 1984 een split bruine man gekregen had.

door
Th. Heinsbergen

Zoals bekend werd moeder aa zoon gekoppeld en wederom in dezelfde kweek vlucht gehuisvest a de vorige maal beschreven. Het begon begin april allemaal veelbelovend. Beide koppels hadden nagenoeg dezelfde tijd hun nest klaar en half april zaten beide poppen te broeden.

Mijn zilverisabel had 5 eieren, de bruin 6. Drie dagen nadat ze met de broed wa ren begonnen vond ik bij de zilverisabel

Roze Bourke parkiet

Daar de Bourke parkiet al heel lang doc verschillende vogelliefhebbers wordt ge kweekt zijn er in de loop der jaren mutaties ontstaan. Zo kennen we de mutar ten isabel, fallow en de pastel. De laatst jaren is daar een mutant bijgekomen n. de rose Bourke. Over de vererving va deze mutant liepen de meningen in he begin nog al uiteen. De ene zei dat dez mutant recessief zou vererven, de ande zei geslachtsgebonden. Inmiddels wete we dat de rose Bourke geslachtsgebor den vererft. Wat gelijk opvalt bij de 2 kleurslag is de diep roze kleur op koj nek, mantel, hals, borst en onderlichaan De wangen zijn iets lichter roze. De blau we voorhoofdsband zal iets minde

len alle eieren kapot in de kooi. Ik verdacht hiervan de man en later bleek die verdenking gerechtvaardigd.

Bij de bruine ging het allemaal goed, alhoewel er maar slechts 2 eieren bevrucht waren. Toen beide jongen werden geboren was er wel sprake van twee mutanten, te weten twee bruinen. Nu was ik goed op tijd met ringen en wat later vlogen de jongen uit.

Terug naar de zilverisabel. Na ongeveer een week nadat er met eieren was gegooid nam ik weer paringen waar. Ik was toen van plan om de man zo snel mogelijk bij de pop vandaan te halen alhoewel hij het eerste ei toch al te pakken had. De pop legde nog 4 eieren en liet vervolgens het nest in de steek. Ze zat vervolgens constant te roepen, kennelijk naar haar man. Wat te doen. De bruinen zaten op dat moment nog met de twee jongen dus onder die pop kon ik de vier eieren niet kwijt. Ik heb de bewuste man in een TT-kooi geplaatst en die in de vlucht gezet. Ook dit had geen succes en ten einde raad de man maar weer losgelaten. Het resultaat was eigenlijk wel voorspelbaar, de vier eieren waren binnen een uur kapot. Wederom de man verwijderd met de bedoeling te wachten tot de bruine jongen zelfstandig waren en dan proberen om beide koppels tegelijk weer aan het

eieren leggen te krijgen, zodat ik eventueel eieren kon verleggen. Begin juni was het zover, de beide bruinen waren zelfstandig en dat was wederom tot stand gekomen met enorme hoeveelheden levend voer. In tegenstelling tot het jaar er voor, werden maden niet opgenomen, wel nam de pop veel meer mierenpoppen.

De nesten heb ik in tact gelaten en alhoewel in het ene nest twee jongen waren grootgebracht, was het brandschoon.

Half juni was het zover dat ik bij beide poppen weer eieren had, elk 5. Bij de zilver had ik de man alreeds verwijderd. De bruine man heb ik gewoon bij de pop gelaten en deze broedde zelfs mee.

De zilverpop liet wederom de eieren in de steek en om toch zilver te verkrijgen heb ik ze geruild met de eieren van de bruine. Ik kon die laatste helaas nergens anders onder schuiven. Bij de bruinen nu in de rol van pleegouders bleef alles goed gaan, alleen tegen dat de eieren zouden uitkomen heb ik de man verwijderd. Precies op de dag die ik had uitgeteld, zijn de jongen geboren. Ik merkte dat op aan het gedrag van de pop die plotseling veel meer van het aangeboden voedsel opnam. Alleen hield ik me in en voerde nog

geen controle uit. Het aantal jongen was voor mij vooralsnog een verassing. Eindelijk was het zover dat het naar mijn gevoel tijd werd om de jongen te ringen en vol verwachting maakte ik het deksel van de nestkast open. Drie jongen waarvan een spierwitte (zilverisabel) en twee onbevruchte eieren. Vlug heb ik de jongen geringd en de ringen met een stukje ventielslang omhuld. Dit moet wel, omdat de oudervogels het nest pijnlijk schoon houden. Zou de ring dan niet 'gecamoufleerd' zijn dan zou die met jong en al uit het nest zijn gewerkt. Alles verliep prima en de pop voerde fantastisch. Het duurde alleen eindeloos lang eer de jongen uitvlogen. Maar, begin juli, op een vroege morgen, was het zover. Alle drie prachtig in de veren, vooral de isabel was een juweel. De andere twee zijn wildkleurig en waarschijnlijk van het mannelijk geslacht. Wat het geslacht van de isabel is weet ik niet, maar of het nu een man of een op is, ik was erg blij met het resultaat, temeer daar de oude zilverpop er niet al te florissant bij zat. Niettemin is het toch allemaal goedgekomen. Ik kijk al weer uit naar het volgende kweekseizoen. Nogmaals, als er onder u zijn die ook ervaringen hebben met de huismus, dan zou ik daar gaarne mee in contact komen. Wellicht dat er in een goede samenwerking een gezonde stam is op te bouwen.

blauw zijn dan bij de wildvorm, zo ook het blauw in de vleugels.

Als men de roze Bourke bekijkt zou deze kunnen worden vergeleken met de opaline grasparkiet. Bij de opaline grasparkiet s alleen de mantel geheel schoon (dus geen tekening op de mantel). Bij de roze Bourke is de mantel egaal diep roze van kleur en zonder tekening, maar ook nog ten gedeelte van de vleugels. De staartveren zijn bruin met een licht roze schijn. Wat ook opvalt bij de roze Bourke is het formaat en model, meestal zijn die prima. Als er mutaties ontstaan gaat het formaat en model meestal sterk achteruit, maar dat hoeft niet altijd zo te zijn. Als men de mutant maar terugpaart aan een goede wildvorm en niet zoals meestal gebeurt mutant x mutant. Voor de eigenaar s dit wel plezierig natuurlijk want hij kweekt dan allemaal mutanten. Op de tentoonstelling zal deze nakweek meestal geen hoge punten behalen. Veel vogeliefhebbers gaan mutanten houden en cweken en hebben dan meestal alleen naar voor die vogels belangstelling. Van de ene kant natuurlijk begrijpelijk, hij kan van zijn mutanten ook wat geld terug ontvangen, maar hij moet wel bedenken

dat er nog meer jaren volgen. Wanneer men mutanten kweekt zal men altijd de wildvorm erbij moeten houden om eventueel het goede formaat, model of kleur weer terug te brengen, c.q. te behouden. Men moet niet vergeten dat er bij een mutatie altijd een verliesfactor in het spel is, er komt bij een mutant nooit iets bij. De kweekwijze van de roze Bourke parkiet behoeft geen moeilijkheden op te leveren. We weten dat deze kleurslag geslachtsgebonden vererft. Dan weten we dus dat alleen de wildvorm mannen split kunnen zijn voor deze geslachtsgebonden vererving. De poppen kunnen nooit split zijn voor deze geslachtsgebonden eigenschap.

Roze x Roze = 100% roze, zowel mannen als poppen.

Zo als u ziet verkrijgt u uit deze paring allemaal roze Bourke, maar als men hiermee doorgaat zal de bestaande vleugeltekening bijna geheel verdwijnen. Ook zal het formaat en model achteruit gaan.

Roze x Wildvorm (pop) = 50% wildvorm/roze mannen en 50% roze poppen.

Wildvorm x Roze (pop) = 50% wild-

vorm/roze mannen en 50% wildvorm poppen.

Wildvorm x Roze x Wildvorm = 25% wildvorm en 25% wildvorm/roze mannen en 25% roze en 25% wildvorm poppen. Deze laatste is geen aanbevelingswaardige paring omdat men bij de mannen niet kan zien welke split zijn voor roze.

Wildvorm/roze x Roze = 25% roze en 25% wildvorm/roze mannen en 25% roze en 25% wildvorm poppen.

De meest voorkomende fouten bij de roze Bourke voor de tentoonstelling: Te klein van formaat, te smal in de borst, blauwe voorhoofdsband niet blauw genoeg (bijna wit) zo ook voor het blauw in de vleugels. Te weinig vleugeltekening. Tekening op het rugdek en bovenkant kop.

Hopende dat dit artikel iets kan bijdragen voor deze mutatie en vooral voor de tentoonstelling waar de Bourke parkiet altijd aanwezig zou moeten zijn.

Tekst: F. v.d. Bergh
Foto: A. de Bruijn

VOGELEI

Door het merelvrouwtje *Turdus merula* worden de eieren met tussenpozen van een etmaal gelegd. Ze zijn blauwgroen van kleur en bezaaid met bruinzwarte vlekken die klein en onregelmatig zijn. Het gewicht bedraagt zeven tot 7.5 gram per stuk. Het legsel is met vier tot zes eieren compleet en instinctief, gedreven door een innerlijke drang, gaat het vrouwtje erop zitten om met het broeden te beginnen. Vrijwel zonder onderbreking zit ze twee weken lang op het legsel en drukt de naakte borst tegen de eieren. Men spreekt hier van een broedvlek die ontstaan is door het uitvallen en -plukken van veertjes. Zeer doelmatig, want op die manier is het vrouwtje in staat om met de sterk doorbloede broedvlek de eieren de vereiste warmte te geven. De jongen komen na vijftien dagen uit de eierschalen.

Gemiddeld weegt een merelvrouwtje honderd gram, terwijl het gewicht van een ei (zoals we zagen) zeven tot 7.5 gram bedraagt en het totale legsel van vijf eitjes 37.5 gram. Het merelvrouwtje produceert dus binnen het korte tijdsbestek van vijf dagen eitjes met een totaalgewicht van meer dan dertig procent van het eigen gewicht. Op zichzelf is dit een bijzondere prestatie die overigens door andere vogels nog wordt overtroffen. Het vrouwtje van de staartmees *Aegithalos caudatus* produceert bijvoorbeeld bij een eigen gewicht van 8.5 gram een legsel van totaal 9.4 gram. Bijgevolg weegt het legsel 110 procent van het eigen gewicht. Bij het zeer kleine goudhaantje *Regulus regulus* en vuurgoudhaantje *Regulus ignicapillus* blijkt dit zelfs 140 procent te zijn: een resultaat dat slechts door een grote voedselopname kan worden bereikt.

Legt men een pas uitgekomen vogeljong op de weegschaal, dan blijkt het kuiken vrijwel evenveel te wegen als het gelegde ei, namelijk 6.9 gram. Het vogelei wordt door een harde kalkschaal omgeven, waaruit zoals bekend na een vrij korte broedtijd een klein vogeltje komt. Het vogelembryo heeft tijdens zijn ontwikkeling in het ei geen enkele mogelijkheid om voedsel van buiten het ei te betrekken. Slechts de inhoud van het ei staat voor groei en ontwikkeling ter beschikking. Tevoren moet het ei dus reeds alles hebben opgeslagen, zodat zich een levenskrachtig dier kan ontwikkelen, met vleugels en poten, botten en huid, snavel en spijsverteringsorganen, longen en hart. Door de moeder werd het bouwma-

teriaal in het ei verpakt. Door haar lichaam wordt in enige uren de eierschaal met de hele inhoud geproduceerd. Zo

Prof. dr. Anth. Stolk

presteert het vrouwtje van de staartmees het om in elf dagen elf maal om een dergelijke volledige ontwikkelingsuitrusting in het nest te leggen. Men kan zich nauwelijks voorstellen om welk een reusachtige omzetting van stoffen het hier gaat, die nota bene in enige uren in het moederlichaam moet plaatsvinden.

Wij moeten niet vergeten dat het vogelvrouwtje haar eieren in het nest als levensruimte legt. In de lucht bijgevolg. Als gevolg daarvan zijn de zich ontwikkelende embryo's aan veel gevaren blootgesteld, die men in het water vergeefs zal zoeken. Zo worden door water bijvoorbeeld schokken opgevangen en beschermt dit het embryo tegen mechanische beschadiging. Gevaar voor uitdroging bestaat uiteraard in het water niet. Het vogeljong dat zich in de lucht op het land ontwikkelt, heeft daarom beschermingsmiddelen nodig tegen uitdroging en letsel. Beschermende omhulsels die een dergelijke taak hebben, brengen echter onmiddellijk weer nieuwe problemen met zich mee. Heeft het jong bijvoorbeeld wel plaats genoeg om zich in een nauw afgesloten hokje te ontwikkelen, waarin het zich om zo te zeggen roeren noch keren kan? Hoe functioneert de uitscheiding van afvalproducten en hoe de ademhaling? Wat is de oorzaak ervan dat

het jong aan het eind van zijn ontwikkeling uit zijn gevangenis naar buiten komt? Om al die vragen te kunnen beantwoorden is het nodig om een vogelei eens wat beter te bekijken.

Bij het openbreken van het kippeei, waarna men de inhoud voorzichtig in een glas laat glijden, dat half gevuld is met een keukenzoutoplossing van één procent, dan ziet men dat het ei niet slechts uit dooier en eiwit bestaat. Opzij van de dooier blijken twee gedraaide snoeren in het eiwit te hangen. Dit zijn de zogenaamde hagelsnoeren. Op de dooier bevindt zich de kiemschijf die als een witte vlek zichtbaar is. Kiemschijf en dooier zijn beide door een taaie glasheldere huid omgeven. Prikken wij met een naald in die dooierhuid, dan loopt de dooiersubstantie uit. Dooier, dooierhuid en kiemschijf vormen met elkaar de reusachtige eicel van de kip.

Houdt men de eierschaal tegen het licht, dan krijgt men een groot aantal fijne gaatjes te zien. Bij het kippeei blijken er ongeveer zeventuizend van die poriën te zijn.

Bijgevolg is de schaal poreus. Aan de binnenkant is deze met een taaie witte huid bekleed, die aan de stompe pool van het ei duidelijk uit twee vliezen blijkt te bestaan. Tussen de beide vliezen is de luchtkamer van het ei gelegen.

Wil men de natuurlijke ligging van de verschillende onderdelen van het ei onderzoeken, dan moet men het niet stukslaan, maar in een eierdopje of kopje leggen. De bovenkant van de kalkschaal kan dan samen met de schaalhuid met be-

hulp van een spitse pincet voorzichtig worden verwijderd. De dooier blijkt dan met de kiemschijf in het eiwit te zweven en is als het ware aan de beide hagelsnoeren verend opgehangen. Die hagelsnoeren bevinden zich ongeveer in het midden van het ei. Draait men voorzichtig de dooier met een stomp instrument, dan komt deze in korte tijd weer in de oude stand terug, met de kiemschijf naar boven gekeerd.

De chemische samenstelling van het kippeï is als volgt. De harde schaal bestaat voornamelijk uit koolzure kalk, de vliezige schaalvlies uit een hoornachtige stof. Het eiwit is zeer waterrijk en bevat 88 procent water. Verder elf procent eiwitten en samen één procent zouten, vetten en vitaminen. De dooier met vijftig procent water bevat 32 procent vetten en naast zeventien procent eiwitten ook sporen van zouten en vitaminen. Bijgevolg is het vogeï een kamer die met voedingsstoffen en water is gevuld en waarbij in het midden de eigenlijke eicel

is gelegen. Gaan wij nu na waar en hoe dit ei in het moederlichaam wordt gevormd.

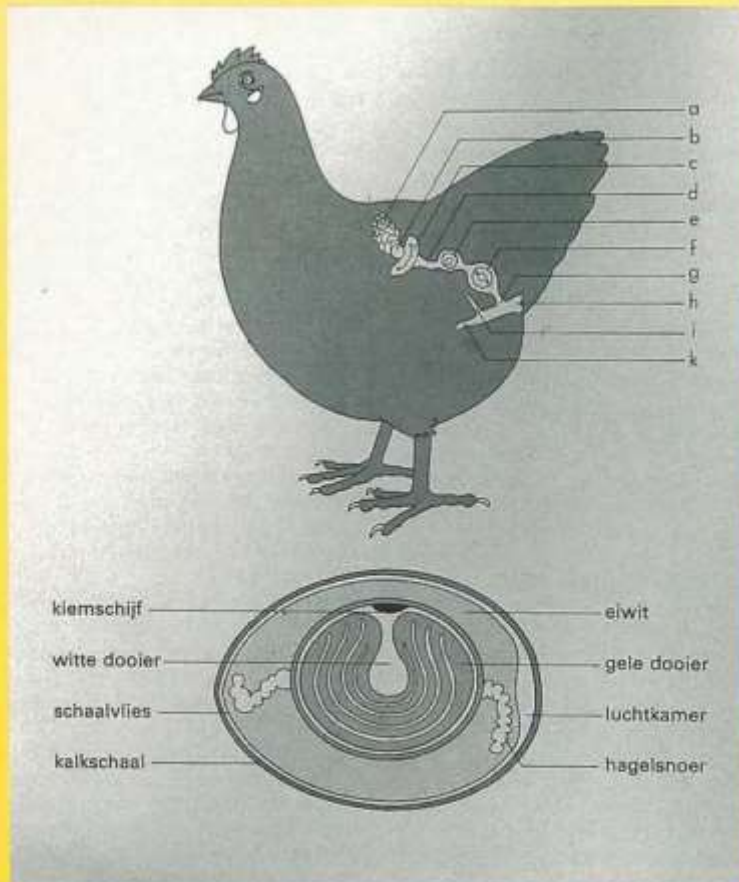
De eierstok bevindt zich in het onderste deel van de lichaamsholte. Ze is enkelvoudig en kan goed worden gezien als men een op de rug liggende dode kip aan de buikzijde opensnijdt. Met behulp van een band is de eierstok aan de binnenkant van de buikholte bevestigd.

Vrijwel bij alle vogels is slechts de linker eierstok tot ontwikkeling gekomen, terwijl de rechter niet ontwikkeld is. Ze blijkt dan nog slechts als een overblijfsel aanwezig te zijn.

De ontwikkelde eierstok lijkt op een druiventros, met druiven van verschillende grootte. Dit blijken niet anders dan eicellen in verschillende ontwikkelingsstadia te zijn. Elk eiblaasje aan de eierstok bevat een eicel, die bij de levende kip in negen tot tien dagen rijpt. De eicel neemt bij die rijping uit het rijklijk van bloed voorziene eiblaasje reservestoffen op, totdat hij de grootte van een dooier heeft bereikt. Onder invloed van hypofyse-hormonen

barst op een gegeven moment zo'n rijp eiblaasje open, wat eisprong, ovulatie of follikelsprong wordt genoemd. De dooier wordt dan door de trechter van de eileider opgevangen. Die heeft zich kort voor de eisprong over het blaasje uitgestulpt.

Nu heeft in de volgende vijftien minuten in dit bovenste deel van de eileider de bevruchting plaats; op een tijdstip bijgevolg dat er zich nog geen eiwit, geen eierschaalvlies en geen kalkschaal rond het ei heeft gevormd. Reeds enige uren na de bevruchting blijkt in het bovenste deel van de eileider de eerste celdeling plaats te vinden. Duidelijk is nu te zien dat bij de kip niet de gehele eicel wordt gedeeld zoals bijvoorbeeld bij de amfibieën (kikkers, padden en salamanders), maar slechts een deel daarvan, de kiemschijf. Het zich ontwikkelende ei wordt door samentrekkingen van de gespierde eileider naar omlaaggeschoven en uit klieren in de wand van de eileider laag voor laag met eiwit bedekt. Het ei passeert na on

Illustraties

1. Ontwikkeling van het kippeï.

- a. Eierstok.
- b. Rijpe follikel.
- c. Buistrechter.
- d. Bevruchtingsplaats.
- e. Vorming van het eiwit.
- f. Vorming van de kalkschaal.
- g. Schede
- h. Cloaca.
- i. Urineleider.
- k. Darm.

2. Kippeï

- a. Kiemschijf.
- b. Eiwit.
- c. Witte dooier.
- d. Gele dooier.
- e. Schaalvlies.
- f. Luchtkamer.
- g. Kalkschaal.
- h. Hagelsnoer.

geveer drie tot vier uur een vernauwing in de eileider. Door een uitscheiding van draden worden daar de beide taaië huidvliezen gevormd, die het eiwit omgeven. De buis wordt vervolgens weer wijder en het ingepakte ei komt in de baarmoeder terecht. Er wordt nu weer dunvloeibaar eiwit opgebracht, dat door het schaalvlies tot het inwendige van het ei doordringt. Tijdens het laagsgewijs afzetten van eiwit en schaalvliezen draait het ei zich in een spiraal door de eileider en de baarmoeder. Bij deze draaiing ontstaan de reeds genoemde hagelsnoeren, die niets anders zijn dan ineengestrengelde, verstevigde eiwitdraden, die aan schaal- en dooiervlies zijn vastgehecht. De wringing of torsie in de snoeren ontstaat door de constante draaiing bij de afdaling door de eileider, waarbij de eidooier langzamer draait dan het schaalvlies. De ontwikkeling van de kiem is op weg door de eileider en baarmoeder regelmatig verdergegaan. Reeds twintig minuten na de eerste kleving is de tweede gevolgd. Vervolgens al spoedig de derde, de vierde, de vijfde, de zesde en de zevende deling, totdat via het moerbij- of morula-stadium tenslotte het blaasjes- of blastulastadium is bereikt.

In vergelijking met de ontwikkeling van kikkers, padden en salamanders blijken deze eerste ontwikkelingsfasen lang niet zo duidelijk herkenbaar te zijn. Het blastulastadium ziet men bijvoorbeeld als een vlakke schijf met twee verschillende zones, een donkere randzone en een lichte doorschijnende in het midden. Eerst in de baarmoeder wordt het vrijwel gereedgekomen produkt in de kalkschaal verpakt. In de baarmoeder scheiden speciale klieren kalk in vloeibare vorm af. Door een voortdurend ronddraaien van het ei zet deze kalk zich in een gelijkmatige laag op het schaalvlies af en verhardt zeer snel.

Zoals bekend worden door elke vogelsoort anders gevormde en gekleurde eieren gelegd. In de baarmoeder ontstaan de tekening en de verschillende kleuren. Deze blijken tot twee kleurstoffen te herleiden te zijn. De basiskleur van de eierschaal, de gele, bruine, roodachtige, blauwe of groene pasteltinten worden door galkleurstoffen veroorzaakt. Die basiskleur wordt door oöcyaan gevormd, dat uit galkleurstoffen is opgebouwd. De donkere stippen, vlekjes en lijntjes worden door protoporphyrine gevormd, afkomstig van afgebroken rode bloedlichaampjes. Kort voor het leggen van het ei worden ze in de eileider en de baar-

moeder aangebracht. In de baarmoeder wordt de verfstof als het ware op de eieren gestempeld, waarbij de baarmoederwand als een soort stempelkussen werkt. Vogeleieren hebben bij de verschillende soorten een uiteenlopende vorm, wat met de vorm van het bekken verband houdt. Zo komt bijvoorbeeld bij de futen van het geslacht *Podiceps* (*Podiceps auritus* bijvoorbeeld) een langgerekt bekken voor en legt deze watervogel als gevolg daarvan een lang elliptisch ei. Door de oehoe *Bubo bubo* met haar brede bekken wordt een kort ovaal, vrijwel rond ei gelegd.

Is het ei zo ver klaar, dan glijdt het in de gespierde schede die met de darm en de urineleider in de cloaca uitmondt. Het ei wordt in dit laatste deel met een dun slijmlaagje bedekt, zodat het uit de cloaca glijden geen moeilijkheden met zich brengt. Tot op zekere hoogte zou men kunnen zeggen dat dan voor het vrouwtje de weeën begonnen zijn. Instinctief zoekt ze het nest op, de snavel staat een beetje open en de ademhaling gaat zichtbaar sneller. De vleugels worden sidderend gespreid en ze richt het voorste deel van het lichaam enigszins omhoog. Het ei wordt dan onder krachtig persen uit de cloaca-opening gestoten.

Voordat ze erop gaat zitten, blijft het vrouwtje dan nog enige tijd met uitgebreide poten boven het ei staan. Vanaf de eisprong tot het leggen van het ei zijn precies 24 uur verlopen. Terwijl het vrouwtje nog uitrust van de grote inspanning, die het eileggen ongetwijfeld met zich brengt, glijdt reeds het volgende eitje in de bovenste trechter van de eileider en begint het hele proces van voren af aan. Bij onze kippen (gedomesticeerde hoenders) herhaalt dit proces zich zo ongeveer 220 maal per jaar.

In het moederdier wordt de hele gang van zaken bij de eivorming door hormonen geregeld. Door hormonen van de hypofyse wordt ingewerkt op de geslachtsorganen en op die manier wordt de rijping van de eieren bewerkstelligd. Op zijn beurt wordt de eierstok geprikkeld om zelf hormonen te produceren, het oestron en het progesteron. Deze eierstokhormonen veranderen de eileider en bereiden deze op die manier op zijn taak voor. De eileider blijkt zich aan het begin van het broedseizoen sterk te vergroten. De lengte wordt driemaal vergroot, de doorsneden acht tot tien maal en het volume bijna vijftig maal. Bij schildklierhormonen werken in op het skelet en prikke-

len het dier om voor de vorming van de eierschalen fosfor en calcium aan het bloed af te geven. Het kalkgehalte in het bloed blijkt al dagen voor de vorming van het eerste ei aanzienlijk te stijgen, totdat er tenslotte kalk in een eiwithoudende oplossing uit de baarmoederklieren komt en het ei van de vereiste pantsering voorziet om het tegen mechanische beschadigingen te beschermen. Wij volstaan hier met deze beknopte aanduiding van het reguleringsmechanisme. Wij hebben hier te doen met een uiterst ingewikkeld samenspel, waarop wij hier niet nader in zullen gaan.

Door het onderzoek van het kippeei en de beschrijving hoe zo'n ei in het moederlichaam ontstaan, hebben wij een uitgangspunt voor verdere beschouwingen gekregen. Wij hebben gezien waar de verschillende structuren van het vogelei ontstaan, zoals bijvoorbeeld het eiwit, de dooier, de schaalvliesjes, de hagelsnoeren en de kalkschaal. Ook weten wij dat de eerste ontwikkelingsstadia al in het moederlichaam plaatsvinden. Op grond van onze waarnemingen weten wij dat zich in korte tijd in het merelei een jonge merel ontwikkelt, die ondanks zijn behoefte aan verzorging en onbeholpenheid een jonge vogel is met alle kenmerken van een vogel. Daarmee hebben wij het begin van de ontwikkeling en het resultaat, maar weten nog absoluut niet hoe dit ontwikkelingsproces in het inwendige van het ei verloopt en welke functies de verschillende eistrukturen hebben. Eiwit en dooier zijn bouwmaterialen. Hoe wordt het vogelembryo echter opgebouwd? Hoe ademt de zich ontwikkelende kiem, het embryo, het jonge kuiken? Worden er afvalstoffen uitgescheiden? Hierbij doen zich verschillende problemen voor, want het embryo is toch van de buitenwereld door middel van de harde kalkschaal afgesloten.

Symposia

De Speciaalclub **Insecten- en vruchten-etende vogels** heeft het plan om dit voorjaar, t.w. 25 april 1987, een symposium te organiseren over de voedingsproblematiek binnen het aviculturisme van insecten-, vruchten- en nektaretende vogels. Op dit symposium zullen voordrachten worden gehouden over verschillende onderwerpen en aspecten die verband houden met deze voedingsproblematiek. Als "rode draad" zal gebruikt worden de uitkomsten die wij verkregen hebben naar aanleiding van onze voedingsenquête onder de leden van onze Speciaalclub.

Een forum van deskundigen zal vragen beantwoorden over en commentaar leveren bij deze uitkomsten.

De onderwerpen van de voordrachten zullen o.m. behelzen:

- ziekteverschijnselen als gevolg van slechte voeding, vitaminegebrek ed.
- problemen bij het overwinnen van importvogels naar het hier te lande gebruikelijke voedsel-regiem.
- samenstellen van een voedsel-regiem met zoveel mogelijk natuurlijke ingrediënten, alsmede de kwaliteit van voor handen zijnde surrogaat-voeders.

Het symposium zal plaatsvinden op zaterdag 25 april 1987 in Diergaard Blijdorp te Rotterdam.

Voor een
verantwoorde
vogellief-
hebberij

Na het succes van het 1e papegaaiensymposium en de zeer positieve reacties, is het ons een genoegen om aan te kunnen kondigen dat in 1987 het 2e papegaaiensymposium georganiseerd zal worden.

Dit zal gehouden worden op 4 april 1987 in het Dorpshuis te Maarn. Dit is gemakkelijk te bereiken via N.S. en met eigen vervoer.

Het doet ons ook een groot genoegen nu reeds de volgende sprekers met hun dia-presentaties aan te kunnen kondigen: R. van Dieten, G.M. Dorrestein, G.Th. Kaal, H. van Keulen, W. van Tilburg, e.a.

In het programma dat aanvangt om 10.00 uur zullen als speciale onderwerpen aan de orde komen: de situatie van de papegaai in de wereld, kweken met papegaaien in Nederland, handopfook van jonge papegaaien, de papegaai in de huiskamer, een impressie van het internationale symposium op Tenerife en een terugblik op de eerste nationale papegaaiëntoonstelling. De bij voorbaat zeer informatieve dag zal afgesloten worden met een deskundig forum, waaraan U al uw vragen op papegaaiengebied kwijt kunt. De geplande eindtijd is 18.00 uur.

Omdat wij vorig jaar veel mensen teleur hebben moeten stellen, verzoeken wij U snel te reageren. Het maximale aantal inschrijvingen is 250 personen. De deelnamekosten inclusief syllabus, lunch en 2 consumpties zullen f 45,00 per persoon bedragen. Indien U geïnteresseerd bent in deelname, kunt U zich hiervoor opgeven bij:

Secretariaat WERKGROEP
PAPEGAAIEN P.S.C.
p/a G. Vriens
Boterbloem 23
5071 GA UDENHOUT
tel. 04241-3791 (na 18.00 uur)

U krijgt dan zo spoedig mogelijk een inschrijfformulier toegestuurd.

Het kweken met Europese Wildzangvogels.

Wat zal het worden?

door Wiel Höppener.

Wanneer velen onder u bovenstaande titel hebben gelezen, denken ze onwillekeurig bij zichzelf dat er weer een of ander treurig verhaal op hen af komt. Inderdaad: "Wat zal het worden?" daar kun je alle kanten mee uit. Maar ditmaal wil ik toch op de positieve tour gaan. Ik wil het namelijk hebben over het aanstaande kweek- of broedseizoen.

Wanneer dit artikel in "Onze Vogels" verschijnt, dan hebben we de ergste wintermaanden achter de rug en gaan onze gedachten weer uit naar de mooiste tijd van het jaar.

We verwachten er veel van dat is zeker en dat is ook normaal. Maar hier en daar worden er nog wel eens wat foutjes gemaakt, zoals ook in het afgelopen jaar. Daar hebben we weliswaar weer van geleerd en waarvan we bij ons zelf denken (als we onze aantekeningen nog eens voor de zoveelste maal herlezen) dat ga ik anders doen, dat gebeurt mij niet meer.

Laten we één ding voorop stellen, perfect kunnen we het nooit doen, want elke vogel reageert nu eenmaal anders. Met enige oplettendheid kunnen we

toch sommige dingen voorkomen of eventueel verhelpen. En als we door onze ogen de kost te geven ook maar één vogel méér op stok krijgen dan is dat toch weer meegenomen. Want elke eigenkweekvogel telt en dat zeker bij de beginners.

De voorbereiding.

In onze hobby is de voorbereiding op het komende broedseizoen, van zeer groot belang. Terwijl de kanariekeekers reeds in januari-februari begonnen zijn, genieten onze wildzangvogels nog hun winterrust. Toch moeten we even een onderscheid maken tussen de warm- en de koudkwekers. Met de warmkwekers bedoel ik die liefhebbers welke hun wildzangvogels hebben gehuisvest samen met de kanaries in dezelfde ruimte en waarin het aantal lichturen per dag kunstmatig wordt verlengd.

Tengevolge hiervan, zullen dus ook de wildzangvogels vroeger in broedconditie geraken en tot voortplanting overgaan. Zo kan het gebeuren dat deze liefhebbers/kwekers reeds in maart jonge wildzangvogels in de nesten hebben liggen.

Ik maak dit jaarlijks mee en het verwondert mij dus ook niet meer, als deze vogelvrienden mij omstreeks die tijd bellen met vragen over de voeding en de verzorging van de jonge vogels. **Verwonderd** was ik wel over een telefoontje van een wildzangkweker in november 1986, die toen jonge putters en bastaarden in de nesten had liggen. Mijn eerste gedachte was: "die man is niet normaal, die zet de wereld op zijn kop". Maar achteraf bleek, dat die man wel degelijk normaal was, het was zelfs een heel pieterse vent. Wat was namelijk het geval? Die meneer woont in een flat en hij heeft zijn vogels gehuisvest in een ruime bergruimte met uitsluitend kunstlicht. Door die bergruimte lopen ook dikke verwarmingsbuizen, zodat er in de winter een constante temperatuur heerst tussen de 24 en 28 graden Celcius. De luchtvochtigheid wordt nauwkeurig door deze liefhebber geregeld en zo kweekt hij al jaren volgens zijn zeggen.

Op mijn vraag, stomme vraag achteraf, waarom hij niet in de zomer kweekte, zei hij, dat dan in de hele flat de verwarming uit was en dat dan in zijn vogelverblijf maar een temperatuur was van 8 tot 10 graden Celcius.

Ik had weer wat geleerd. Naast de winterschilder ken ik nu ook de winterkweker. Wat een hobby hebben wij toch. Maar desondanks, petje af voor deze man, hij weet zich wel te redden.

De doorsnee wildzangkweker, de natuur- of koudkweker zal ik ze maar noemen, begint uiteraard later, die laat gewoon de natuur haar werk doen. Toch dienen deze liefhebbers tijdig bepaalde handelingen te verrichten.

Als je rond maart-april de vogels sorteert en ze per koppel apart zet, dan ben je mijns inziens verkeerd bezig.

Alvorens ik nu verder ga, moet me even iets van het hart. Er zijn meerdere voorlichters (gelukkig) die het goed menen en die ieder voor zich een eigen manier van vogelverzorging hebben. Geen kwaad woord hierover, we kunnen altijd van elkaar leren. Ik ga u vertellen, zoals ik denk dat het goed is en zoals ik uiteraard ook zelf handel. Het staat iedereen vrij om het met mij eens of oneens te zijn.

Vanaf de rui tot en met begin januari, zitten mijn vogels met meerderen bij elkaar, meestal met drie koppels per kweekvlucht (binnen). Steeds koppels van verschillende soort b.v. sijzen, putters en kneuen, zodat elke vogel toch maar één soortgeoot ziet.

Wanneer de eerste drukke januariweek voorbij is, dan ga ik beginnen. Alle binnenkweekvluchten worden nadat de vogels eerst verwijderd zijn, grondig met een heet Biotex sop en een grove borstel schoongeboend en daarna met een doek en schoon water afgewassen en droog gewreven. Deze behandeling ondergaan ook de zitstokken en de voorfronten. Eveneens worden dan ook de straks te gebruiken nestkastjes, die na het vorige broedseizoen reeds schoongemaakt zijn, onderhanden genomen en ontsmet met Halamid. Ik neem daar alle tijd voor. Controleren of er in de kweekvluchten geen scheuren of spleten zijn, en zo ja, deze dichten zodat zich hierin geen parasieten met name bloedluizen kunnen nestelen. Ook de kweekruimte zelf, zoals de wanden, het plafond en de vloer, ondergaan een grote schoonmaakbeurt, niets mag worden vergeten.

Ik heb het al vaker in mijn artikelen aangehaald: "Hygiëne is in onze vogelverblijven zeer belangrijk. Menige liefhebber is wat dit aangaat veel te slordig, meestal komt hij daar later wel achter. Trouwens, wat het onderhoud aangaat zou ik u nog even willen verwijzen naar het artikel van dhr. C. van Berkel in "Onze Vogels" van december 1986 bidz. 539, zo denk ik er ook over.

Als alles dan blinkend schoon is, worden de vogels in de voor hun bestemde

kweekvluchten geplaatst, ik zeg het nóg maar een keer, één koppel per ruimte.

Van te voren zijn de vogels nog gecontroleerd op gezondheid, hiertoe blazen we de buikveren wat opzij en letten er tevens op of de vogel helder uit zijn ogen kijkt. De veertjes rond de aarsstreek plukken we voorzichtig weg, te lange teennagels worden ingekort, enfin u kent al deze handelingen wel van voorgaande jaren.

Dat waren dus zowat de voorbereidingen voor het komende broedseizoen, in de binnen kweekruimte. De volièrevogels, die bij mij eveneens binnen overwinterd hebben, blijven daar nog even bij elkaar zitten. Eerst moet de buitenvolière in orde gemaakt worden. De beplanting die tegen de rugzijde van de volière staat, zoals coniferen, sparren, liguster en klimop, wordt gefatsoeneerd en zo nodig gesnoeid.

Dan ga ik de grond die jaarlijks aan verzuuring onderhevig is, bestrooien met landbouwkalk en lichtelijk ompsitten, waarna ik het geheel nog eens bedek met een laagje kompost. Dan worden hier en daar nog een paar zitstokken vernieuwd, maar deze plaats ik niet boven de beplanting want de vogels die veelvuldig van deze zitstokken gebruik maken en deze ook als slaapplek benutten, bevullen met hun uitwerpselen de takken en bladeren van de begroeiing. Deze stapelen zich op tot dikke klonten en vormen een voortdurende bron van besmetting voor de vogels. Het is bovendien ook een vies gezicht in een overigens goed verzorgde volière.

Omstreeks 21 maart (begin lente) of bij slecht weer, een week later, plaats ik dan de vogels in mijn buitenvolière, nadat ik eerst een dag tevoren hierin het gewenste aantal nestgelegenheden heb aangebracht, zodat ik de vogels later niet meer hoeft te storen.

Ongeveer een derde deel van mijn buitenvolière is overdekt met doorzichtige plastic golfplaten, waaronder ook de nestgelegenheden worden aangebracht. Dit met het doel, dat de eieren en later ook de nestjongen, beschermd zijn tegen regen en al te felle zon.

Voor de rest hebben zon en regen in mijn volière vrije toegang, zoals dat ook in de natuur het geval is.

Dit was dan in grote trekken de voorbereiding op het komende broedseizoen. In de volgende aflevering zullen we dan, te beginnen met de voeding, het broedseizoen wat nader gaan bekijken. Zoals gebruikelijk, groet ik u allen hartelijk en zeg tot de volgende keer.

De ekster (Pica pica)

Deze 46 cm grote vogel met zijn witte buik en flanken is aan de bovenzijde zwart met een blauwgroene tot purperen glans.

De soort is zo bekend dat zelfs de stedeling hem vaak bij name kan noemen. Ze lopen in een fiere houding met de kop rechtop en hun waakzaam oog heeft vrijwel alles al heel snel gezien.

Tekst en foto's: André Bruggeman.

Ook in de bomen bewegen ze zich zeer behendig, ook doorheen de dunne takken. Hierbij valt dan op dat de lange staart puntig toeloopt. Verder bezit de vogel zwarte poten en snavel die krachtig zijn en geduchte wapens vormen om de prooi te doden en vast te houden. De eksters zijn met uitzondering van de spreuwen en mussen, een van de meest verspreide vogelsoorten en dit zonder hulp van de mens wat van mus en spreuwen niet gezegd kan worden. Immers zij werden vroeger op verre reizen

nogal eens meegenomen en kwamen daardoor elders terecht. De ekster komt voor over geheel Europa en in Azië tot Indo China, alsook in het noorden van Amerika.

Het zijn taaie rakkers zoals kraaien en roeken dat ook zijn. Ze weten zich nog veel beter aan te passen aan allerlei veranderingen in hun biotoop, als de voren genoemde soorten. Ze bouwen enorme grote nesten die meestal overkoepeld zijn. Die nesten zitten in hoge boomtoppen en ze zijn zo goed veranderd dat ze

zelfs de ergste stormwinden kunnen weerstaan. Door die hoge plaats zijn ze ook moeilijk door hun eventuele belager te bereiken. Edoch, niet overal komen hoge bomen voor en ze zullen dan ook wel eens genoegen moeten nemen met een lager plaatsje, ze hebben dan geen andere keus. Doordat in grote delen van België, de natuurlijke vijand, de sperwe maar vooral de havik niet meer voorkomt, en nu ook de mens zich minder vijandig tegenover ze opstelt, zijn de exemplaren de laatste jaren beduidend toege

nomen. Hier en daar vormen ze zelfs enige overlast. Hierdoor zijn ze ook wat stoutmoediger geworden en zijn ze zelfs tot in de steden doorgedrongen. Men vindt dan ook eksternesten in stadsparken, zelfs daar waar gewoonlijk minder hoge bomen staan. Hun speciale voorkeur schijnt uit te gaan naar plaatsen vlak langs autobanen want ze hebben geleerd dat daar nogal wat extra's kan worden meegepikt.

Daarnaast houden ze vaak wel strooptochten in tuinen en landerijen waar zij het hele jaar door nogal wat kleine zangvogels vervolgen en ook hun nesten steeds weten te vinden en leegroven, vooral in het voorjaar.

Het geluid wat de ekster voortbrengt is een luid en vlug 'tsjak-tsjak-tsjak', en verder brengen ze vooral in de broedtijd wat meer muzikaal klinkende geluiden voort, vooral de man. Hij doet dat om zijn vrouwtje in broedstemming te brengen alsook om zijn territorium aan te duiden.

Buiten het kweekseizoen kan men ze dikwijls in kleine groepjes zien rondzwerven op zoek naar alles wat eetbaar is. Hierbij ontgaat ze nagenoeg niets. Op plaatsen waar regelmatig aan vogelvoerders wordt gedaan, ziet men ze soms in tientallen op eenzelfde plaats. Vooral dan zijn ze extra op hun hoede en vliegen op zodra er ook maar enig onraad dreigt. Het is alsof ze weten dat ze een graag gewilde prooi van de jagers zijn, immers ze worden als schadelijk wild aangezien. Om vallen en klemmen voor ze op te stellen, is niet toelaatbaar, immers ook andere dieren kunnen daarvan het slachtoffer worden. De jager vormt voor hen vijand nummer één. Het zijn namelijk de eksters die nogal eens nesten van eieren en fazanten leegroven en ook weten ze een jonge fazant of patrijs best wel te verschalken. Vooral dat laatste weten ze op een listige manier te doen, meestal samen met meerdere eksters.

Verder zoeken ze de velden af naar granen, zaden en insecten waarbij ook menige kever lekker wordt opgepeuzeld.

Naast dit alles zitten er voor de vogelliefhebber toch nog interessante aspecten aan deze vogels. Tijdens het houden van deze soort blijkt dat het intelligente vogels zijn. Wanneer jonge eksters worden bekomen, bijvoorbeeld door ze uit het nest te halen en dan verder met de hand groot te brengen, kan men ze goed africhten waarbij dan veelal blijkt dat ze zelfs nog enige woordjes kunnen naspreken.

Tussen de sexen zit maar weinig verschil in de uiterlijke verschijningsvorm. De vrouwtjes zijn een weinig kleiner van formaat. Soms is dat in het nest al wel te

zien. Als men ze wil africhten is het het beste om ze in een kleine kooi te houden waardoor ze als het ware worden gedwongen hun verzorger goed te leren kennen en te vertrouwen. Nadat onze jonge ekster zelfstandig en handtam is geworden, kan hij in een wat groter verblijf worden gehuisvest. Zo'n kooi moet dan 2 m lang, 1.50 m hoog en 0.50 m diep zijn.

Als ze heel erg tam zijn, kunnen ze in het najaar en in de winter wel eens vrij rondvliegen. Niettemin, ze hebben wel een wispelturig karakter en is het aan te bevelen zulks niet te doen, want anders raakt men ze gauw kwijt. Kraaien en kauwen lenen zich hier beter voor. Als kind heb ik meerdere jaren een tamme losvliegende kauw verzorgd en er erg veel vreugde aan beleefd, doch bepaalde duivenliefhebbers hadden dit niet zo graag en daarom is er ook een bruut einde aan het leven van die kauw gekomen.

Het voeren van eksters geeft zeker geen moeilijkheden, ze eten vrijwel alles. Men kan een basisvoedsel verstrekken van merelkorrels en dit aanvullen met granen, vruchten, bessen en vlees in de vorm van muizen etc. Ook wat voorgeweekt hondenbrood nemen ze op evenals tafelresten mits deze niet gezout of gekruid zijn. Verder wat brood en op z'n tijd een eitje houdt de vogel in goede conditie.

Het verblijf waarin ze zijn ondergebracht mag zeker geen spleten vertonen, want daarin steken ze nogal graag wat voedselresten; sparen voor morgen. Omdat wij ze elke dag toch vers voedsel dienen te geven; zullen ze de voorraad niet aanspreken met het gevolg dat dat allemaal bederft en dat moet worden vermeden. De zitstokken moeten stevig vastzitten en van verschillende dikten zijn. De stokken moeten zodanig ver van elkaar af zijn geplaatst dat ze die niet kunnen 'bespringen' maar genoodzaakt zijn om die vliegend te bereiken.

Het badwater moet dagelijks vers worden aangeboden, baden doen ze graag en het is goed voor hun conditie.

Tot slot nog enkele bedenkingen. Onze ekster heeft meer vijanden dan vrienden en niettegenstaande de vervolging waar zij soms aan zijn blootgesteld, weten ze zich redelijk tot goed te handhaven, ja zelfs nog sterk uit te breiden. Dit is dan weer spijtig voor zoveel kleine zangvogels, zoals heggemussen, vinken, kneuen, groenlingen etc., die er het slachtoffer van worden. Men zegt soms terecht dat alles in de natuur zijn plaats en functie heeft. Dat vind ik zelf ook en daarom zouden wij er alles aan moeten doen om de natuurlijke vijanden van de ekster, zoals gezegd o.a. de havik, te beschermen zodat alles weer terug in de juiste verhoudingen komt.

Ziektepreventie en hygiëne van alle dag

Tussen de door ons gehouden vogels en de in het wild levende soortgenoten bestaat een wereld van verschil. Het is wat al te eenvoudig om dat verschil gewoon af te doen met het wel of niet aanwezig zijn van tralies en/of gaas. Gaas en tralies beperken de vrijheid van onze vogels, daarover bestaat geen misverstand.

Aan een aspect van de vrijheidsbeperking wordt vaak onvoldoende aandacht geschonken, met als onvermijdelijk resultaat het optreden van nadelige gevolgen.

Beperking van de vrijheid houdt automatisch in de vergroting van kans op ziekte. Die verhoogde ziektekans ontstaat door de (drastische) inperking van het biotoop van de betrokken vogels. Vrij vliegende vogels eten en drinken en ontlasten zich daarna. De kans dat wordt gegeten en gedronken naast de WC is praktisch nihil. In de broedkooi van kanaries, van zebra-vinken en van gasparkieten b.v., maar ook in de vlucht waarin grotere kromsnavels worden vermeerderd, ontstaat vrij snel een situatie die in de vrije natuur nauwelijks voorkomt. Voer, water en uitwerpselen samen op een klein (soms erg klein) oppervlak, leiden tot het ontstaan van een hoge bacteriedruk op dat oppervlak. Deze toestand is alleen beheersbaar door het handhaven van een redelijke hygiëne. Die broodnodige hygiëne mag niet van de vogels zelf worden verwacht, die moet komen van de eigenaar/fokker! Een vogelverblijf dat zo schoon is, dat van een "steriel" verblijf mag worden gesproken, is ongewenst. Maar tussen steriel en sterk vervuild bestaat een groot verschil. Sterk vervuilde hokken zijn helaas niet zeldzaam, steriele hokken gelukkig wel. Een schoonmaakfrequentie is niet in een tijdsfactor aan te geven; dat hangt namelijk zeer sterk af van de bevolking (soms overbevolking) en ook van de klimatologische condities van dat verblijf. Zo zal een vochtig verblijf vaker moeten worden schoongemaakt dan een droog verblijf. Een vlucht met weinig vogels zal minder frequent gereinigd behoeven te worden dan een vlucht waarin veel vogels aanwezig zijn.

Vogelliefhebbers hanteren bij het

schoonmaken veelvuldig een insecticide, enerzijds voor de bestrijding van rode mijt (bloedluis), anderzijds "om schoon te houden". Het is een ernstige fout de werking van een insectenverdelger gelijk te stellen aan de werking van een ontsmettingsmiddel. Men zou vaker moeten ontsmetten en minder insecticiden moeten gebruiken.

door J. Kuiper

Vervuild voedsel, water en bodem, al dan niet in combinatie, vormen een degelijke basis voor het optreden van verschillende ziekten. Door simpelweg voldoende aandacht te besteden aan genoemde drie punten vermindert de kans op ziekte. Ook het volgende verdient aandacht:

- Het verstrekken van nieuw voer bovenop nog niet opgenomen voer heeft tot gevolg dat onder in de voerbak (voerautomat) bacteriën en schimmels steeds weliger gaan tieren. Daardoor ontstaat kans op ziekte.
- Bij het stijgen van de buitentemperatuur en evenzeer door het kunstmatig opvoeren van de binnentemperatuur neemt de bacteriedruk op het drinkwater sterk toe. Als dat drinkwater bovendien nog met ontlasting wordt vervuild, ontstaat een gevaarlijke situatie. Het is dan ook wenselijk de waterverversing te koppelen aan de temperatuur. Hoe hoger de temperatuur, hoe vaker het drinkwater te versen.
- Een sterk vervuilde kooibodem is niet alleen lelijk, het is ook een ideale voedingsbodem voor ongewenste gasten. Via o.m. de ontlasting worden eitjes van verschillende ziekte-veroorzakers en parasieten (wormen!) op deze voedingsbodem gedeponereerd, waar ze tot ontwikkeling komen en zodoende voor herbesmetting zorgen. Er ontstaat vaak een vicieuze cirkel: met antibiotica (hopelijk de juiste!) bestrijdt men de ziekte, de kuur wordt volgens het recept voltooid. Vervolgens besmet de vogel zich opnieuw

met de in de kooi tot ontwikkeling gekomen organismen, weer wordt naar het antibioticum gegrepen en opnieuw ...!

DUS:

1. Bij het vullen van voerbakken en voerautomaten het nog aanwezige restant weggoeien dan wel pijnlijk nauwkeurig reinigen bijv. door een kafblazer. Zachtvoer is op die manier niet te reinigen, daarom het restant altijd weggoeien. Om te voorkomen dat erg veel voer op die manier verloren gaat een aangepaste dosering geven.
2. Drinkwatervervuiling ontstaat niet door de vogels zelf maar ook door de temperatuur. In vervuild drinkwater kunnen zich ziektekiemen ontwikkelen. De waterhouders dus net zo vaak reinigen als het water wordt ververst. Water verversen kan niet vaak genoeg worden gedaan. Vanaf medio oktober 1986 zal via "de Witte Molen" een Amerikaans produkt van Kemin Industries Inc. in de handel worden gebracht onder de naam KEM SAN. Dit wateroplosbare middel is geen antibioticum. Toegevoegd aan het drinkwater vernietigt het de in het water aanwezige Coli-/Staphylococci/Salmonella-organismen. De laboratoriumproeven hebben een positief resultaat opgeleverd. Vogelliefhebbers kunnen er hun voordeel mee doen.
3. Om te voorkomen dat via de (kooi)bodem herbesmetting plaatsvindt, is het noodzakelijk om naast het schoonmaken ook veelvuldig te ontsmetten met een geëigend produkt. Stokken/roesten mogen niet worden vergeten.
4. Veel zieke vogels zouden niet ziek geworden zijn als aan de punten 1, 2 en 3 aandacht was geschonken. Kanariepokken kan niet worden voorkomen door alleen maar strenge hygiëne. Tegen deze dodelijke ziekte helpt alleen maar een tijdige en goed uitgevoerde enting.

De Koekoekduif *(Macropygia unchal)*

Zo bekend als onze jaarlijks terugkerende koekoek is, zo onbekend is de daarop lijkende koekoeksduif. Het is een van de grotere duivensoorten. De doffer meet ongeveer 42 cm en is goed van de duivin te onderscheiden door verschil in tekening, borst- en buikkleur en bovendien is zij een vijftal centimeters kleiner. Opvallend is hun grote staart, de mooie groene glans over schouders en borst bij de duivin en een van groen naar wijnrood overgaande glans bij de doffer. Hun gewicht is 250 tot 260 gram.

Ze komen voor in het Himalayagebied tot Zuid China en Indonesië. Dit draagt er toe bij dat ze goed in ons klimaat zijn te houden en onverwarmd kunnen overwinteren.

Het zijn heel rustige duiven welke het best kunnen worden gehuisvest in een lange en smalle voliëre. Ze vliegen graag en hun vlucht lijkt wat op die van de koekoek, rechtlijnig en met kleine vlugge vleugelslagen.

Ze kunnen heel goed samen worden gehouden met vinkachtigen en ook wel kleinere duivensoorten, zoals het diamant- en het tamboerijnduifje.

Ook houd ik in hun voliëre wat kleinsortige parkieten zoals splendid, bourkes en elegant. Ze zijn niet schrikachtig zoals veel andere duiven. Op de grond komen

Tekst en foto's André Bruggeman

ze heel weinig, hetgeen volgens mij komt door hun vrij lange staart. Als ze dan toch eens op de grond komen, dan is het voor het zoeken naar geschikt nestmateriaal om daarvan hun typische duivennest te bouwen. Zo'n nest bestaat uit kleine en fijne takjes. Bouwen doet de duivin en het nestmateriaal wordt door de doffer aangesleept. Hij is het ook die de nestplaats uitzoekt en bepaalt. Bij mij bouwen ze hun nest in een bundel samengebonden brentakken.

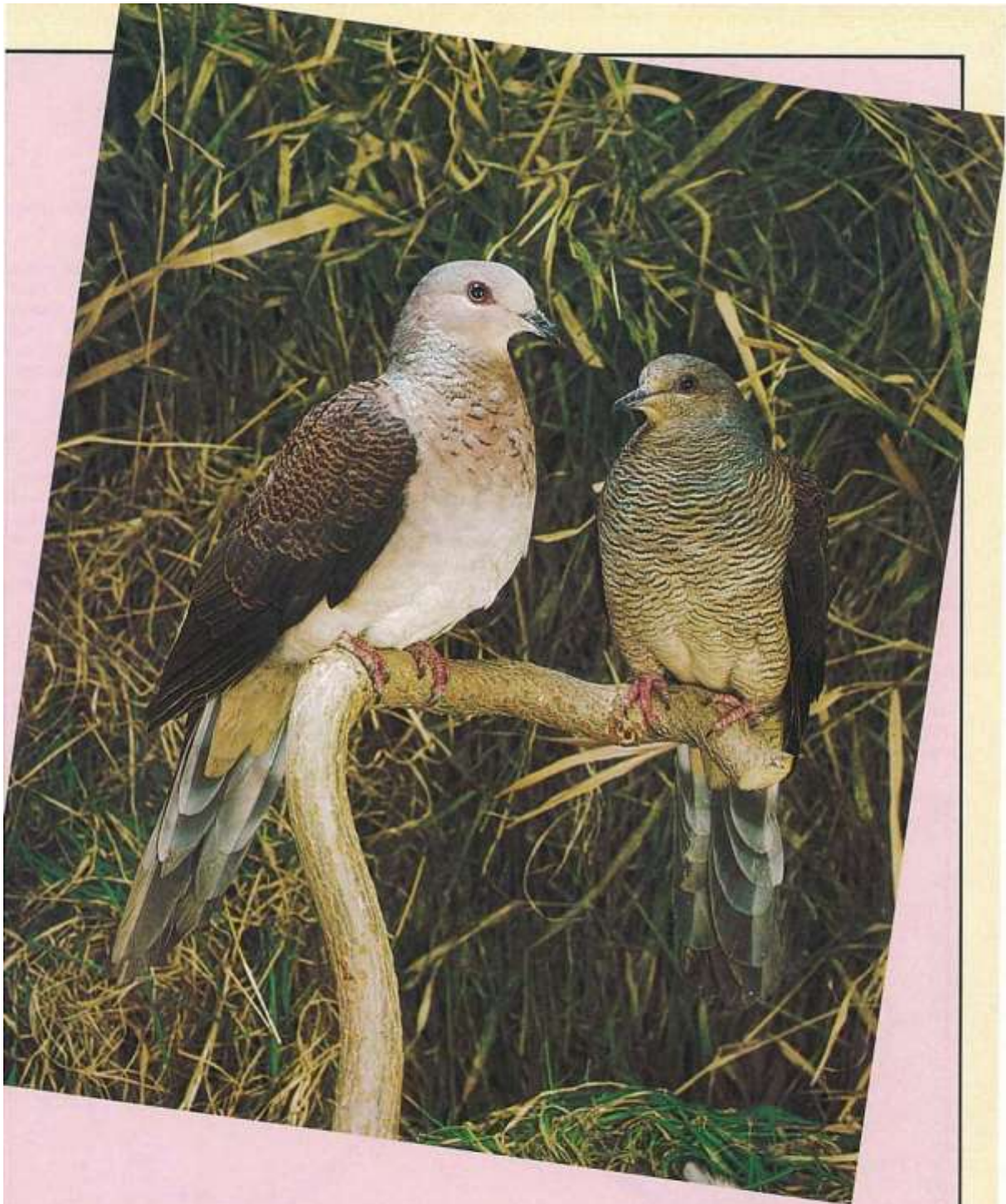
Hun voeding bestaat voor het grootste deel uit gebroken mais welke ze uit eer zaadmengeling voor tortelduiven oppikken. Tevens zag ik dat ze uit de parkieten zaadmengeling alle hennepzaadjes weg haalden.

Hun manier van eten is anders dan van andere duivensoorten. Duiven pikker vaak zo nadrukkelijk de zaden op die ze dan als het ware naar binnen werpen. De koekoeksduif doet dat veel langzamer er met de tong worden de zaden naar binnen gewerkt.

Slechts af en toe nemen deze duiven een bad. Meestal houden ze het echter bij een regenbuitje waarvan ze zittend op een tak en met opgeheven vleugels zichtbaar kunnen genieten.

In de zomertijd, wanneer het zonnig er warm is, zoeken ze steeds de koelere schaduwplaatsen en pas 's avonds worden ze weer wat actiever. In hun relatie tot elkaar, zien we dat ze de kop op en neer bewegen door de hals steeds in te trekken en weer te strekken. Dat is totaal anders dan bij andere soorten. In vergelijking met bijvoorbeeld de Australische kuifduif, de bronsvleugelduif en nog zo veel andere soorten, is er bij de koekoeksduif geen baltsvertoning te zien. Vóór de paring raken ze wel elkaar met de snavel en, typerend voor duiven, pikken ze elkaar onder de vleugels. Bij dit tafereel heeft de doffer meerdere keren achter elkaar een zacht 'weoo-weoo-weoo' later horen. Van dan af zien we de duivin overdag op het nest zitten voor steeds langere tijd. Na een achttal dagen wordt het enige ei gelegd. De doffer broedt overdag en de duivin 's nachts.

Na 12 tot 14 dagen broeden, wordt het jong geboren en door beide oudervogel goed gevoed en verzorgd. Op een leef

tijd van ongeveer 18 dagen zit ze, geheel in de veren, klaar om het nest te verlaten. Het ringen geeft soms problemen doordat het jong, nadat het in de hand is gehouden, niet meer in het nest wil blijven zitten en het komt voor dat dat jong zich enkele uren nadien gewoon uit het nest laat vallen. Het zit dan echter nog te wei-

nig in de veren en kan dan door de kou omkomen. De ouders kijken, wanneer het jong op de grond ligt, er niet meer naar om.

Op die manier ben ik toch al meerdere jongen verspeeld. Daarom neem ik geen risico meer en ring ik de jonge koekoeksduif pas als die zelfstandig is. Ik moet dan

wel de ring openzagen en buigen en om de poot weer dicht buigen maar omdat de soort zeldzaam is, doe ik dat liever dan een jong te verspeelen.

De ogen van vogels

Vogels, afstammelingen van primitieve reptielen, hebben zich in de evolutie specifiek aangepast om zich door de lucht voor te kunnen bewegen, daartoe hebben de voorpoten zich tot vleugels ontwikkeld.

Onder alle levende wezens hebben vogels en zoogdieren gemeen zich tot de hoogste graad van ontwikkeling te hebben gespecialiseerd. Gezien hun hoge activiteit en sterk ontwikkeld gevoelsleven, is het te verwachten dat de visuele organen zich erg goed hebben ontwikkeld in de loop van de evolutie, dit is dan ook zeker bij vogels het geval. Het is zelfs zo dat de ogen van vogels vaak beter zijn dan van welk ander levend wezen dan ook. Kenmerkende verschillen tussen de ogen van vogels en de ogen van mensen zijn; bij vogels bestaat de sclera of harde oogrok (S) uit kraakbeen (zie fig. 1) bij ons is dit bindweefsel. Vogels bezitten een z.g.n. pecten, een orgaan dat wij niet hebben. Het is een kamvormig orgaan dat gedeeltelijk vastzit aan de oogzenuw (OZ), het zorgt o.a. voor de voeding en zuurstof voorziening van het netvlies

door Inte Onsmann.

(N). Het nestvlies van vogels bevat in tegenstelling tot ons netvlies geen bloedvaten vandaar de aanwezigheid van het pecten.

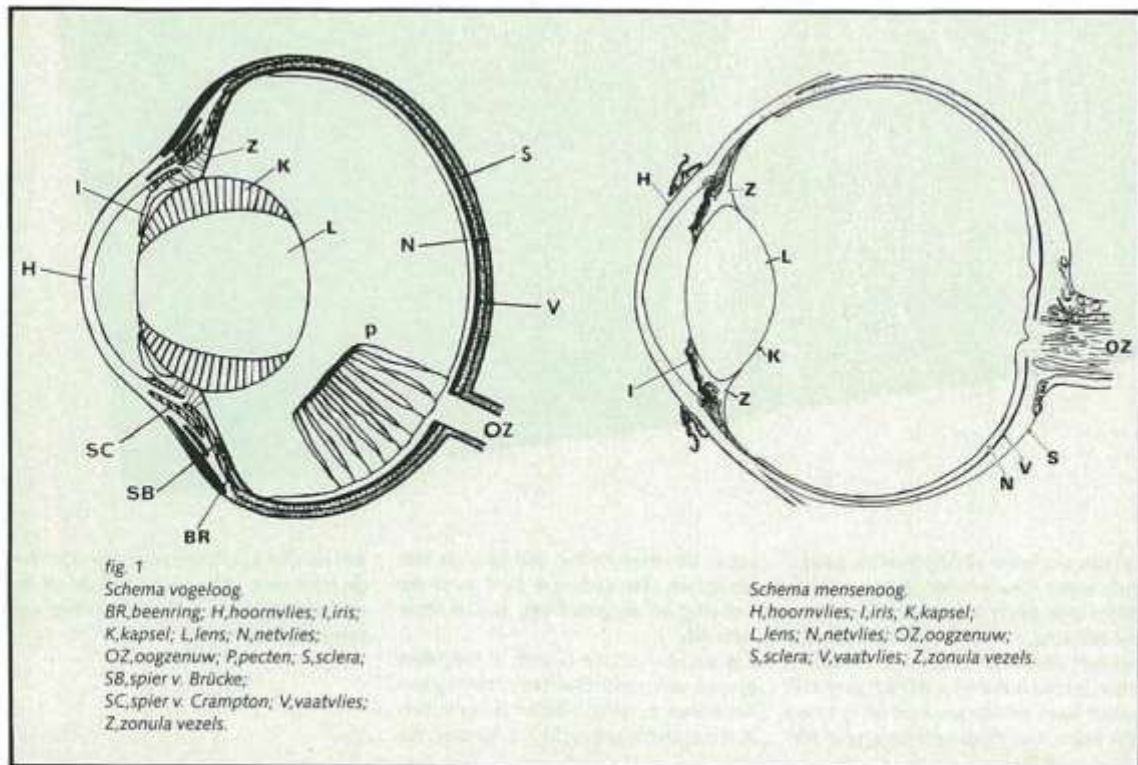
Sommige wetenschappers zijn van mening dat het pecten tevens dient om de oogbol op temperatuur te houden, men leidt dit af uit het feit dat hoogvliegende vogels (roofvogels e.d.) een sterker ontwikkeld pecten hebben dan b.v. de hoenderachtigen die op de grond leven. In de hogere luchtlagen is het nu eenmaal aanzienlijk kouder dan bij de grond en het optimaal functioneren van het gezichtsvermogen is bij deze vogelsoorten van levensbelang.

Vogels zijn in het bezit van staafjes en kegeltjes en kunnen dus kleuren waarnemen, deze staafjes en kegeltjes zijn bij vo-

gels ter lengte van de kegeltjes gepigmenteerd en bij ons niet.

De oogbol van vogels is op een enkele uitzondering na relatief groot en wordt grotendeels door de oogleden bedekt afgezien van het betrekkelijk kleine hoornvlies wordt de indruk gewekt dat het hele oog erg klein is, dit is echter niet het geval. Het gewicht van de twee ogeresamen is bij veel vogelsoorten zelfs groter dan het gewicht van hun hersenen er sommige soorten haviken en uilen hebben ogen die groter zijn dan die van ons de vorm is alleen anders d.w.z. de horizontale diameter is groter dan de verticale diameter, het vaatvlies (V) is goed ontwikkeld en de kleur van de iris (I) varieert al naar gelang de soort van bruin, geel blauw tot groen.

De oogzenuw (OZ) die het oog met de hersenen verbindt bevat een zeer groot aantal zenuwvezels, bij mensen ruim 1.000.000 en b.v. bij eenden 408.000; kippen 414.000; duiven 988.000 en bij de kanarie 428.000 vezels. Hieruit kan

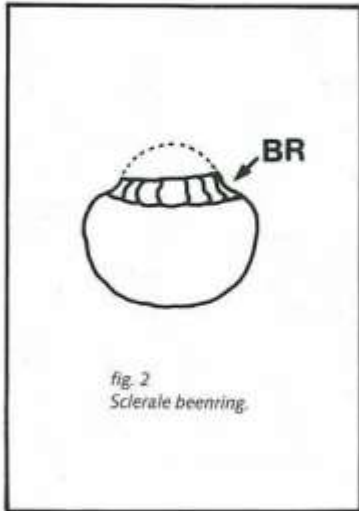

fig. 2
Sclerale beenring.

dan ook worden afgeleid dat het gezichtsvermogen bij vogels sterk is ontwikkeld.

Het hoge aantal zenuwvezels bij de duif is hierbij bijzonder opvallend.

Rondom de iris (I) heeft zich bij vogels een paar krachtige spieren ontwikkeld, (SC, SB) de z.g.n. spier van Crampton en de spier van Brücke, men neemt aan dat vogels m.b.v. deze krachtige spieren de lengte as van hun ogen enigszins kunnen variëren (de afstand tussen het hoornvlies (H) en het netvlies (N)). Deze constructie is nodig om zowel dichtbij als in de verte goed te kunnen zien, men noemt dit ook wel accommoderen.

Wij hebben deze spieren niet, de accommodatie geschiedt uitsluitend d.m.v. de zonula vezels (Z) waar de ooglenzen mee vastzit. Vogels bezitten deze vezels ook maar deze zijn blijkbaar niet voldoende om tot een goede accommodatie te komen. Rondom de iris (I), tussen het hoornvlies (H) en de sclera (S) bevindt zich een z.g. beenring (BR), dit is een stevige ring bestaande uit beensegmenten die het oog extra stevigheid geeft (zie fig. 2). Het is ook deze beenring die de vorm van het middelste segment van het oog in stand houdt en daarmee tevens de typische afgeplatte vorm van het voge-

loog bepaalt. De afgeplatte vorm staat dan weer toe dat vogels met bilateraal geplaatste ogen een bijzonder groot gezichtsveld hebben (zie fig. 3). De meeste zaadeters hebben een gezichtsveld van 340°, de houtsnip zelf 360°, uilen daarentegen met hun frontaal geplaatste ogen, hebben een gezichtsveld van 110°, ze hebben ter compensatie een bijzonder

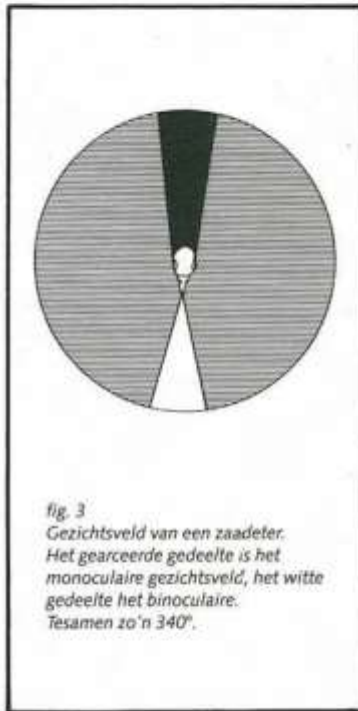

fig. 3
Gezichtsveld van een zaadeter.
Het gearceerde gedeelte is het monoculaire gezichtsveld, het witte gedeelte het binoculaire.
Tesamen zo'n 340°.

bewegelijke kop die ze bijna 240° kunnen draaien.

Al deze aspecten maken tezamen dat het vogel oog tot een van de hoogst ontwikkelde visuele organen in het dierenrijk gerekend mag worden.

Literatuur: S. Polyak - The Vertebrate Visual System (1957)

Handbook of sensory physiology (1977)

S. Duke-Elder: System of Ophthalmology (1957)

"The eye in evolution".

De Blauwkapparkiet behoort tot de Roodrugparkieten, waarvan men vijf soorten onderscheidt met vele ondersoorten of rassen. Zij bewonen grote delen van Australië, voornamelijk in het oosten, noorden en midden, veelal erg droge streken. Het zijn over het algemeen zeer goede vliegers, die doorgaans in grote zwermen opereren. Sommige soorten daarentegen worden geleidelijk zeldzamer en zijn dan ook beschermd. Roodruggen worden beschouwd als "gemakkelijke voliërevogels" en het fokken ermee is stellig niet uitgesloten.

Van de Blauwkap kent men vier ondersoorten, waarvan de Redvented blue bonnet (rood-buik-bonnet?) niet de bekendste maar wel een van de fraaiste is. Deze parkiet heeft domicilie in het zuiden van Queensland en het noordelijk deel van Nieuw Zuid Wales. De vogel heeft een lengte van ongeveer 28 cm. Het "gezicht" - het gedeelte rond de lichte snavel - is blauw. De rest van de kop, de borst en de rug zijn donker grijsbruin. Het blauw vindt u ook terug bij de randen van de gesloten vleugels en de staart. De onderkant van het lichaam is geel met in het middel ervan een grote rode vlek. Ook de flanken zijn voor een groot gedeelte rood, alsmede de vleugeldekveren. De onderstaartdekveren zijn geel. Het mannetje en het vrouwtje zijn vrijwel gelijk, maar doorgaans is het rood bij de dame minder opzichtig dan bij haar gemaal. Net als de overige roodrugsoorten geven deze parkieten de voorkeur aan de droge savanne. Daar leven ze 'of paarsgewijs' of in kleine groepjes. De vogels broeden in holen, waarin de drie tot zes witte eieren komen te liggen. Zij worden door het vrouwtje uitgebroed in ongeveer 25 dagen. Inmiddels zorgt het mannetje dat het haar aan niets ontbreekt. Het duurt ruim vijf weken voor de jongen uitvliegen. Volgens kenners moeten deze parkieten gehuisvest worden in een ruime volië, zonder soortgenoten. Ook jegers andere vogels kunnen ze agressief zijn. De vogels zijn gehard en kunnen best tegen een stootje: men kan ze gerust onderbrengen in een buitenvolië met een goed onderkomen voor de nacht. De wetenschappelijke naam voor deze ondersoort is *Psephotus haematogaster haematorrhous*. Meindert de Jong

Als vogels uw hobby zijn

Vliegenvangers

Met inbegrip van de ondersoorten, leven er verspreid over het oostelijk halfrond niet minder dan ruim 600 soorten vliegenvangers.

De grootste groep komt voor in de Australische regionen, zijnde 354 soorten waarvan 346 soorten als trekvogels zijn te beschouwen.

In het Oriëntale of Indiase gedeelte, houden zich 164 soorten op waarvan 148 soorten als trekvogel.

Het Ethiopische gedeelte, Arabië en Afrika, huisvest 155 soorten waarvan 151 trekvogels.

Tenslotte telt het Paeartische gedeelte, Afrika ten noorden van de Sahara en het niet tropische deel van Azië, 14 soorten.

Vliegenvangers zijn vogels die maar zeer weinig ander voedsel opnemen dan insecten. Vandaar dat het ook niet zo gemakkelijk is om dergelijke vogels in volières of ruime kooien te houden. Met enig overleg en wetend waaraan men bezig is, zijn de vogels wel aan zachtvoer te wennen, maar dat vereist vooral in het begin aandacht en tijd. Vliegenvangers zijn echt vogels voor de gespecialiseerde liefhebbers.

Veel vliegenvangers die de heer Everitt in de loop van de jaren heeft gehouden en verzorgd, wilden aanvankelijk alleen vliegende insecten opnemen. Hij zorgde er dan ook voor dat er veel vliegen de volière in werden gelokt. Bovendien ging hij zelf regelmatig de volière in en gooide dan meelwormen omhoog welke uiteindelijk behendig door de vogels werden gesnapt. Hierdoor wenden ze aan dat voedsel en kwamen de vogels op den duur ook naar beneden om die meelwormen uit de voederbakjes te pikken. Is het zover, dan is het pleit al ver gewonnen en werd het tijd om in die voerbakjes ook

Zwartgele vliegenvanger

een zachtvoer te doen met daardoor heen en vooral er onder levend voedsel. De vogels moeten dan als het ware dat levend voedsel opgraven waardoor ze tegelijkertijd ook zachtvoer naar binnen kregen. Een dergelijke gewenningsperiode duurde ongeveer een maand. Afhankelijk van hun land van herkomst, behoeft de echte acclimatisatie niet moeilijk te zijn. Over het algemeen zijn het beste sterke vogels die in ons klimaat goed te houden zijn. Uiteraard dient er wel voor een adequate huisvesting te worden gezorgd.

Als men een goed beplante volière heeft met aansluitend een te verwarmen binnenverblijf, kunnen vliegenvangers, mits men er zeker van is dat ze goed gewend zijn aan het voedsel wat verstrekt wordt, daarin worden gehuisvest. Voor wat betreft de beplanting, gebruiken we heesters en planten die van nature insecten aantrekken. We dragen er dan toe bij dat de vogels op een zo natuurlijk mogelijke wijze ook nog wat voedsel kunnen verwerven.

Niet alle vliegenvangers zijn samen in een volière te houden. Er zijn best wel agressieve soorten en enige waakzaamheid is geboden.

Als basisvoedsel verstrekken we deze vogels een goed insectenvoer, zoals Alecqua of Claus, waardoor we dan de ene keer een hardgekookt ei mengen, de andere keer heel fijn gesneden runderhart en weer eens op een ander tijdstip wat fijngeprakte rauwe tahoe. Daarnaast is een aanvulling van levend voer, zoals kleine krekels, een enkele meelworm, buffalowormpjes, pinky's etc. etc. vereist. Uiteraard ook dagelijks vers bad- en drinkwater.

Vliegenvangers worden vrij regelmatig geïmporteerd en zijn voor de liefhebbers beschikbaar. Met twee van die soorten kunt u, middels de afbeeldingen en de hieronder volgende tekst, wat nader kennis maken.

De **Zwartgele vliegenvanger**, ook wel Narcissus vliegenvanger genoemd, heeft als wetenschappelijke naam **Muscicapa** (of *Ficedula*) **narcissina**. Ze zijn 16 cm groot en met de ondersoorten jakuschi-

Japane blauwe vliegenvanger

mae, shonis en owstoni, komen ze voor in Japan, op de Philippijnen en op Borneo. De popjes zijn olijfgrijs van kleur met een fijne smalle witte oogring en twee witachtige vleugelstrepen. Hun onderzijde is geelbruin van kleur.

Meer bekend is overigens nog de **Japane blauwe vliegenvanger** ook wel witbuik vliegenvanger genoemd. De wetenschappelijke naam van deze soorten luidt **Muscicapa** (ofwel *Cyanoptilla*) **cyanomelaena**. De soort is groter dan de voorgaande, namelijk 18 cm. Met de ondersoorten *intermedia* en *cumatis* komen ze voor in Noord Azië, Birma, Thailand, Japan, de Philippijnen en Borneo.

De popjes zijn overwegend bruin met een lichter bruine keelvlek en een geelachtige oogring.

De Japane blauwe vliegenvanger neemt ook graag gedroogde krenten en kleine rozijnen op.

Met name de mannelijke exemplaren van de vliegenvangers zijn overwegend fraai gekleurde exemplaren. Wat dat betreft zijn ze dus aantrekkelijk om in een volière te worden gehouden. Niettemin, en u heeft dat in dit artikel kunnen lezen, degene die ze aanschaff moet wel kennis van zaken hebben; moet wel degelijk weten wat hij in de volière haalt. Is zulks het geval, dan is het inderdaad zeer de moeite waard om dergelijke vogels te houden. We praten nog maar niet over kweekresultaten maar wie weet.

Redactie

Naar de ervaringen van Ch. Everitt.

Fotografie: C. Scholtz/H. van Os.

WIJZIGINGEN NBvV- STANDAARDEISEN KLEURKANARIES

ingaande 1987

- Pag. 15** De regels 18 t/m 21 van boven, doorhalen.
- Pag. 18** Tussen de 4e en 5e regel van onder, invoegen:
4 x 29/14 In dit voorbeeld zouden deze stammen volgens de tabel, 1 resp. 2
4 x 24/19 eenheidspunten behalen. In verband met de bijzonder lage waardering
4 x 29/15 voor pigment of bijkleur mogen ook in dit geval géén eenheidspunten
4 x 25/19 worden toegekend'.
- Pag. 41** De 2e en 3e regel onder **ALGEMEEN**, wijzigen in:
'kleur van het pigment zal vervagen, waardoor de bestreping en de vleugel- en staartpennen grijsachtig van kleur worden, terwijl de donsbevedering zwartachtig wordt'.
- Pag. 42** Op de 4e regel onder **8.2 GOUDISABEL**, tussen 'rug' en 'hierdoor' invoegen 'en in de flanken'.
- Pag. 50** Het gestelde onder **8.5 GOUDISABELPASTEL** vervangen door:
'Zo fijn mogelijke bestreping, zeer zacht lichtbruin en goed verzonken. De bestreping doorlopend tot in de flanken. De pigmentkleur van de vleugel- en staartpennen eveneens zeer zacht lichtbruin. Geen bruin tussen de bestreping op de rug en in de flanken, hierdoor gaat de helderheid verloren. Een over het gehele lichaam helder, diep geelbezit, alsmede de volle werking van de intensiefactor zijn vereist. Er bij deze vogel eveneens op letten dat de flanken niet te helder worden. Blauwstructuur is niet toegestaan. Snavel, pootjes en nagels zeer licht van kleur.
Voorkomende fouten
Pigment: - Bestreping te breed, te lang en/of te donker.
- Bestreping niet goed verzonken.
- Bruin tussen de bestreping.
- Geen of zwakke flanktekening.
- Vleugel- en staartpennen te licht (opgebleekt) of te donker
Bijkleur: - Goudtint te zwak of te onzuiver.
- Niet volledig intensief.
- Goudtint loopt niet door tot in de toppen van de vleugel- en staartpennen.
- Bezit blauwstructuur.
- Bijkleur in flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht'.
- Pag. 53** Het gestelde onder **8.9 GOUDISABELPASTELIVOOR** vervangen door:
'Zo fijn mogelijke bestreping, zeer lichtbruin en goed verzonken. De bestreping doorlopend tot in de flanken. De pigmentkleur van de vleugel- en staartpennen eveneens zeer zacht lichtbruin. Geen bruin tussen de bestreping op de rug en in de flanken, hierdoor gaat de helderheid verloren. Moet zoveel mogelijk zuiver geel bezitten. Door dit geelbezit zal, in combinatie met de volle werking van de intensiefactor en de ivoorstructuur, toch een aanmerkelijk minder felle kleur ontstaan dan bij een vogel zonder ivoorstructuur. Een goede egale doorkleuring over het gehele lichaam is vereist.
Snavel, pootjes en nagels zeer licht van kleur.
Voorkomende fouten
Pigment: - Bestreping te breed, te lang en/of te donker.
- Bestreping niet goed verzonken.
- Bruin tussen de bestreping.
- Geen of te zwakke flanktekening.
- Vleugel- en staartpennen te licht (opgebleekt) of te donker
Bijkleur: - Kleur niet diep genoeg of onzuiver.
- Niet volledig intensief.
- Kleur loopt niet door tot in de toppen van de vleugel- en staartpennen.
- Bijkleur in flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht'.
- Pag. 68** Op de 11e regel van onder, doorhalen: 'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 69** De 2e en 3e regel onder **ALGEMEEN**, wijzigen in:
'van het pigment zal vervagen waardoor de bestreping en de vleugel- en staartpennen grijsachtig van kleur worden, terwijl de donsbevedering zwartachtig wordt'.
- Pag. 69** Op de 6e en 7e regel, onder **11.4 ORANJEROOD-AGAATPASTEL SCHIMMEL**, doorhalen:
'Voor de borst mag iets minder schimmel aanwezig zijn'.
- Pag. 70** Op de 8e en 9e regel, onder **11.6 ORANJEROODAGAAT-IVOOR SCHIMMEL**, doorhalen:
'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 71** Op de 5e regel, onder **11.8 ORANJEROODAGAATOPAAL SCHIMMEL**, doorhalen:
'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 72** Op de 7e regel, onder **11.1 ORANJEROODAGAATPAS-TELIVOOR SCHIMMEL**, doorhalen:
'en waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 73** Op de 8e regel, onder **11.1 ORANJEROODAGAAT-IVOOROPAAL SCHIMMEL**, doorhalen:
'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 74** Op de 7e en 8e regel, onder **12.2 ORANJEROODISABEL SCHIMMEL**, doorhalen:
'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 75** Het gestelde onder **12.1 ORANJEROODISABELPASTEL**, vervangen door:
'Zo fijn mogelijke bestreping zeer zacht lichtbruin en goed verzonken. De bestreping doorlopend tot in de flanken. De pigmentkleur van de vleugel- en staartpennen eveneens zeer zacht lichtbruin. Geen bruin tussen de bestreping op de rug en in de flanken, hierdoor gaat de helderheid verloren. Het oranjerood moet diep, zuiver en gelijkmatig over het gehele lichaam aanwezig zijn met de volle werking van de intensiefactor. Snavel, pootjes en nagels zeer licht van kleur.
Voorkomende fouten
Pigment: - Bestreping te breed, te lang en/of te donker.
- Bestreping niet goed verzonken.
- Bruin tussen de bestreping.
- Geen of te zwakke flanktekening.
- Vleugel- en staartpennen te licht (opgebleekt) of te donker
Bijkleur: - Oranjerood niet diep genoeg, onzuiver en/o niet egaal (gevekt).
- Vleugel- en staartpennen niet goed oranjerood doorgekleurd.
- Niet volledig intensief.
- Bijkleur in flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht'.
- Pag. 76** Op de 9e en 10e regel, onder **12.6 ORANJEROOD-ISABELIVOOR SCHIMMEL**, doorhalen:
'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.
- Pag. 77** Het gestelde onder **12.1**

ORANJEROODISABELPASTELIVOOR, vervangen door:

'Zo fijn mogelijke bestreping, zeer zacht lichtbruin en goed verzonken. De bestreping doorlopend tot in de flanken. De pigmentkleur van de vleugel- en staartpennen eveneens zeer zacht lichtbruin.

Geen bruin tussen de bestreping op de rug en in de flanken, hierdoor gaat de helderheid verloren.

Moet een diepe, heldere oranje-rode bijkleur bezitten, zo egaal mogelijk over het gehele lichaam verdeeld.

Door de ivoorstructuur zal toch een gewijzigde, lichtere oranje-rode kleur ontstaan dan bij een vogel zonder ivoorstructuur.

De volle werking van de intensiefactor is vereist.

Snavel, pootjes en nagels zeer licht van kleur.

Voorkomende fouten

Pigment: - Bestreping te breed, te lang en/of te donker.
- Bestreping niet goed verzonken.

- Bruin tussen de bestreping.
- Geen of zwakke flanktekening.

- Vleugel- en staartpennen te licht (opgebleekt) of te donker

Bijkleur: - Kleur niet diep genoeg, onzuiver en/of niet egaal (gevekt).

- Niet volledig intensief.

- Vleugel- en staartpennen niet goed oranje-rood doorgekleurd.

- Bijkleur in flanken, dijen, onderlichaam en/of borst te licht.

Op de 7e en 8e regel, onder **12.8 ORANJEROOD-ISABELPASTELIVOOR SCHIMMEL**, doorhalen:

'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.

Pag. 80 Op de 11e regel, onder **13.4 ORANJEROODPHAEOSCHIMMEL** en op de 13e regel, onder **13.5 ORANJEROODPHAEOIVOOR SCHIMMEL**, doorhalen:

'waarbij voor de borst iets minder schimmel aanwezig mag zijn'.

Pag. 81 Onder **14.1 ZILVERSATINET**, onder **Voorkomende fouten** bij **Pigment** toevoegen:

'Bestreping begint niet aan de bovensnavel'.

Pag. 82 Onder **14.3 SATINET**, de 1e en 2e regel vervangen door:

'De kleur van het pigment moet lichtbruin en goed zichtbaar zijn. Redelijk smalle en korte bestreping die aan de snavel moet beginnen en via de rug goed moet doorlopen in de flanken'.

Onder **Voorkomende fouten** bij **Pigment**, toevoegen:

'Bestreping begint niet aan de bovensnavel'.

Onder **14.5 SATINETIVOOR**, de 2e en 3e regel vervangen door:

'Redelijk smalle en korte bestreping die aan de snavel moet beginnen en via de rug goed moet doorlopen in de flanken'.

Onder **Voorkomende fouten** bij **Pigment**, toevoegen:

'Bestreping begint niet aan de bovensnavel'.

Pag. 83 Onder **14.7 ORANJEROODSATINET SCHIMMEL**, de 1e en 2e regel vervangen door:

'De kleur van het pigment moet lichtbruin en goed zichtbaar zijn. Redelijk smalle en korte bestreping die aan de snavel moet beginnen en via de rug goed moet doorlopen in de flanken. De vleugel- en staartpennen moe'.

Onder **Voorkomende fouten**, bij **Pigment** toevoegen:

'Bestreping begint niet aan de bovensnavel'.

Pag. 84 Onder **14.9 ORANJEROODSATINETIVOOR SCHIMMEL**, de 1e en 2e regel vervangen door:

'De kleur van het pigment moet lichtbruin en goed zichtbaar zijn. Redelijk smalle en korte bestreping die aan de snavel moet beginnen en via de rug goed moet doorlopen in de flanken.

Onder **Voorkomende fouten**, bij **Pigment** toevoegen:

'Bestreping begint niet aan de bovensnavel'.

Pag. 85 De 3e regel, onder **ALGEMEEN**, wijzigen in:

'zien en goed helder rode ogen moeten bezitten'.

De 3e regel, onder **15.1 ALBINO**, doorhalen:

'Moet rode ogen bezitten'.

De 2e regel, onder **15.2 GOUDLUTINO**, doorhalen:

'Moet rode ogen bezitten'.

De 3e regel, onder **15.3 LUTINO**, doorhalen:

'Moet rode ogen bezitten'.

Pag. 86 De 1e regel, onder **15.4 GOUDLUTINOIVOOR**, wijzigen in:

'Deze vogel moet een zuiver, helder en diep geelbezit in de gehele bevedering hebben'.

De 1e regel, onder **15.5 LUTINOIVOOR**, doorhalen:

'is een vogel met rode ogen'.

De 1e regel, onder **15.6 RUBINO**, doorhalen:

'Deze vogel heeft rode ogen'.

De 1e regel, onder **15.7 RUBINO SCHIMMEL**, doorhalen:

'Een vogel met rode ogen'.

Pag. 87 De 1e regel, onder **15.8 RUBINOIVOOR**, doorhalen na het 3e woord:

'rode ogen'.

De 1e regel, onder **15.9 RUBINOIVOOR SCHIMMEL**, doorhalen na het 2e woord:

'met rode ogen'.

Pag. 97 Achter 21.32 wijzigen in:

'Mozaiek oranje-roodgaaat-ivoorpaal type 1'.

De Technische Commissie Kleur-, Vorm- en Postuurkanaries.

NOOT:

Losse exemplaren van deze wijzigingen kunnen aangevraagd worden op het Bondsbureau NBvV, Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom. Gelieve daarvoor een postzegel van 75 cent bij te sluiten.

Wildzangregisters

Zij die met wildzangvogels kweken en straks met de eigen kweek en geringde vogels wil deelnemen aan tentoonstellingen of de eigen kweek vogels legaal wil overdragen aan derden, dienen in het bezit te zijn van een Vogelvergunning K.

Om in aanmerking te komen voor een dergelijke vogelvergunning, dient de wildzangkweker in het bezit te zijn van een REGISTER. Zulk een register kan ten alle tijde worden aangevraagd op het bondsbureau. Wel dient hierbij te worden opgemerkt dat zij die ná 1 mei a.s. pas in het bezit komen daarvan, voor dit jaar, 1987, niet in aanmerking komen voor een vogelvergunning.

Ten aanzien van het register dient te worden opgemerkt dat zulks een doorloopsysteem is, met andere woorden elke regel in dat register dient achtereenvolgens te worden benut. Er mogen derhalve geen regels worden opengehouden. Het gehele bestand aan wildzangvogels dient exact in dat register te worden aangetekend. Zodra er jonge vogels geringd zijn, dienen ook deze direct in het register te worden vermeld. Zo ook dient exact te worden bijgehouden welke vogels er ontvangen zijn van derden of aan derden worden overgedragen. Kortom, een en ander moet met grote nauwkeurigheid worden bijgehouden. Het niet op de juiste wijze bijhouden van deze administratie levert een overtreding van de bepalingen van de Vogelwet 1936 op waardoor de vogelvergunning K kan worden geweigerd.

Men verplicht zich eveneens om controle toe te staan en het register aan de betreffende controleur te tonen.

Teunisbloem (*Oenothera biennis*)

Het is vooral de beroemde Nederlandse plantkundige Hugo de Vries (1848-1935) geweest, die voor de grote bekendheid van de Teunisbloem gezorgd heeft. Hij verrichtte talloze onderzoeken en probeerde met deze plant om zijn mutatietheorie tot klaarheid te brengen. De Vries was er van overtuigd dat een plant of dier op een bepaald moment de neiging tot variatie vertoont. Daarbij ontstaan dan nieuwe eigenschappen die erfelijk kunnen zijn, zodat er een geheel nieuwe variant of mutatie ontstaat.

Door zijn toedoen kennen we nu o.a. de reuzenteunisbloem, de dwergteunisbloem en de roodnerfteunisbloem.

Oorspronkelijk komt de Teunisbloem uit Amerika. Zo'n drie eeuwen geleden werd zij ingevoerd en sindsdien is zij hier overal verwilderd. Zij het dan, dat de plant zich voornamelijk op zandgrond thuisvoelt.

De plant is twee-jarig. Vandaar de wetenschappelijke, maar logische naam, biennis. In het eerste jaar ontstaat uit het zwarte zaadje een fraai gevormd bladrozet met lancetvormige bladeren. In het tweede jaar ontwikkelt zich daaruit de bloemstengel. Wanneer de bloemknoppen op springen staan, zo omstreeks juli, vlammen de kroonbladen in volle kleurenpracht fel op. Doch helaas! Om deze schoonheid te kunnen bewonderen moet u zich wat nachtrust ontzeggen. De zwavelgele bloemen ontvouwen zich op een tijdstip, dat u normaliter in dromenland vertoeft: de late zomeravond en -nacht dus.

Dat ontvouwen gaat bijzonder snel. Na het opspringen van de kelkbladeren ontvouwen zich de kroonbladeren meteen. Vervolgens buigen de kelkbladeren zich achterwaarts waardoor de bloem geheel vrij komt en zich verder ontvouwt. De acht meeldraden, waaraan zich een grote hoeveelheid stuifmeel bevindt, staan nu voorwaarts gericht. Wanneer nu de nachtvlinders, belust op het zoete, geurende nectar, de bloemen bezoeken, vindt bestuiving plaats. Zo gauw de volgende ochtend de zon wat warmer wordt, is het met de schoonheid van de bloemen gedaan. Zij verwelken bijzonder snel en wie dan op zoek gaat naar de fraaie Teunisbloem, zal enigszins teleurgesteld worden. Een reden temeer om zich niet door de Teunisbloem beet te laten nemen, maar zich op genoemd tijdstip op pad te begeven om desnoods met behulp van een sterke zaklamp een bezoekje aan deze wel heel bijzondere plant te brengen.

Waar komt de naam Teunisbloem toch vandaan, kunt u zich terecht afvragen. Welnu. Volgens oude beschrijvingen wordt de plant Sint Teunisbloem genoemd. Deze Sint Anthonius leefde tussen de jaren 251 en 365 als kluizenaar in de Egyptische woestijn. Op afbeeldingen zou deze heilige altijd vuur met zich meedragen. Wanneer we de gele kleur van de Teunisbloem in het duister van de nacht zien oplichten, doet dit werkelijk aan vage vlammen denken.

Of dit allemaal in overeenstemming is met de werkelijkheid? Och, beziet de plant maar als een uniek product van de schepping. Ik denk dat we de waarheid dan wel het meest benaderen!

P.J. de Penning

Kleurkanaries

De standardeisen in praktijk

Goudagaat

Ook deze agaat is ten opzichte van de groene kanarie iets minder zwart, het bruin phaeomelanine is in verdunde vorm aanwezig. Snavel en pootjes zijn vrij licht van tint. In het vorige nummer heeft u kunnen lezen dat de agaatkanarie beïnvloed wordt door de eerste reductiefactor. Dat wil zeggen dat het bruin melanine (phaeo melanine) in de toppen van vleugel- en staartpennen is opgebleekt, zodat er een omzoming in lichtere kleur ontstaat. Zulks is bij de groene niet het geval, daar zijn de toppen van genoemde pennen in het bezit van het volle phaeomelanine. Ook bij de goudagaat behoort de baardtekening duidelijk aanwezig te zijn. Deze baardtekening is, zoals u weet, een typisch agaatenkenmerk.

Lierstaartwida

(*Euplectes (coliuspasser) jacksoni*)

goudagaat

De bestreping op de rug en in de flanken moet kort en fijn zijn, maar wel duidelijk zichtbaar. Volledig intensief. De bijkleur is goudgeel. Ook in de flanken moet de goudgele grondkleur zuiver zijn, dus geen lichte flanken. Een klein beetje blauwstructuur geeft een mooi helder beeld en verdringt eventueel het nog aanwezige bruin phaeomelanine op de rug.

Kweekadvies

Goudagaat man licht schimmel maar wel met een goede goudgele bijkleur maal

een goudagaat pop. Ook de paring in omgekeerde vorm is mogelijk. Wel steeds letten op de fijnheid van de bestreping welke ook in de flanken duidelijk zichtbaar moet zijn. Mocht de bestreping wat zwak zijn, dan is een paring met een partner mogelijk welke grover van bestreping is vooral in de flanken. Het is juist in de flanken waar die bestreping nogal eens ontbreekt. Ook de baardtekening moet duidelijk aanwezig zijn. Is de bestreping te grof, dan zou men gebruik kunnen maken van een goudisabel man of pop.

Door de reductiewerking van de isabel-factor wordt de bestreping dan fijner. Goudagaten met een lichte blauwstructuur zullen zowel voor de kweek als voor de tentoonstelling het beste tot uiting komen. Bij de kweek van intensieve vogels er wel voor zorgen dat de bevedering niet te kort wordt. Dus een vogel met wat langere bevedering paren aan een vogel met kortere bevedering.

Veel voorkomende fouten

Pigment: Bestreping te breed en/of te lang. Geen of te zwakke flanktekening. Bruin in het rugdek. Baardtekening niet symmetrisch of te zwak. Te brede, lichte omzoring van de v. eugel- en staartpenen. Snavel, pootjes en nagels te donker. **Bijkleur:** Goudtint te zwak of onzuiver. Te veel blauwstructuur. Niet volledig intensief (nog wat schimmel, wat te lange bevedering, op de rug). Bijkleur in flanken, dijen en/of op de borst te licht.

Wat de tentoonstelling betreft komen de mannelijke goudagaten het dichtst bij de standaard. Poppen zijn meestal te mat of te bruin.

Piet Verdult

De man lierstaartwida is, tijdens dat hij in bruidskleed is getooid, inclusief de liervormige schitterende staart, ongeveer 35 cm lang. De poppen meten 14 cm. Voor de naam lierstaartwida wordt ook wel de naam Jackson's wida gebezigd.

In prachtkleed zijn de mannen geheel zwart van kleur. Wel zijn de vleugeldekveren geelbruin omzoomd. De snavel is grijsblauw, poten zwart en de ogen donkerbruin. De popjes zijn, evenals de mannetjes in rustkleed, op de bovenzijde bruin met donkerbruine tot zwarte bestreping. De onderzijde is meer beige van kleur en midden op de buikstreek vuilwit. Snavel en poten zijn hoornkleurig. Deze fraaie widavogel komt voor in Kenia en Noord Tanzania waar ze hoog gelegen grasgebieden bewonen.

Bepaald imponerend en bovendien ook vermakelijk, is de balts welke rond een graspol wordt uitgevoerd. De baltsplaats wordt eerst door de man in gereedheid gebracht. Rond een graspol wordt al het overige ongeveer 65 cm hoge gras door hem platgetrapt. Met opgezette kop- en nekveren loopt hij de baltsplaats rond en zijn staart houdt hij daarbij over het lichaam zodat deze als een brede waaier over de kop hangt. Hierbij maakt hij te-

vens met gespreide vleugels heel hoge sprongen, zelfs tot een meter hoogte, waarbij de poten dan een trappelende beweging maken gelijk fietsers dat doen. Tijdens die balts zijn zijn vrouwtjes alsook de eventuele jongen daarvan getuige. U heeft dus al wel begrepen dat ook de lierstaartwida man een polygame levensstijl heeft, hij houdt er meerdere vrouwtjes op na.

De nesten worden tussen de grashalmen gebouwd en zijn voorzien van een frisgroen dak. De ingang bevindt zich zijdelings. Het popje houdt zich met die nestbouw bezig om vervolgens over te gaan tot het leggen van de 2 tot 4 blauwgroene gekleurde en met bruine vlekjes voorziene eieren, die ze gedurende ongeveer 12 dagen bebroed. Ook de jongen brengt zij alleen groot.

Lierstaartwida's voeden zich met zaden en granen. Buiten de broedperiode leven ze in groepen en zijn ze altijd onderweg. Ze zijn heel goed in volières te houden en het laat zich verstaan dat we in zo'n volière een passend biotoop moeten zien te creëren, hetgeen met wat lage struiken en flink uit de kluiten gewassen graspolen wel te doen is. Het zijn over het algemeen vreedzame vogels die in goede harmonie met andere vogels kunnen worden samengehouden. Tijdens de winter moeten ze wel de beschikking hebben over een op zijn minst vorstvrije binnenruimte.

Voeding: Een goed zaadmengsel voor grote tropen, aangevuld met gras- en onkruidzaden alsook wat eivoer.

Foto: Horst Bielfeld

Putterkweek

T. Gerritzen

Toen ik in 1978 in het bezit kwam van een man putter, had ik al snel door dat die vogel voor mij het 'het einde' was. Na ruim een jaar die man in de volière te hebben gehad, bekwam ik in 1980 een pop. Beide vogels heb ik toen in een aparte volière ondergebracht. Begin april van dat jaar zag ik de man rondvliegen met nestmateriaal. Veelvuldig observerend stelde ik vast dat drie dagen later er werd gepaard. Weer veertien dagen later lag er het eerste ei in het nest; totaal kwam dat legsel te bestaan uit 5 eieren. Na 13 dagen broeden, zijn de eitjes allemaal uitgekomen. Omdat het de eerste keer was dat ik jonge putters had, heb ik verschillende boeken geraadpleegd om aan de weet te komen welk voedsel in dit geval het beste zou zijn. Aanbevolen werden luis, mierenpoppen, meelwormen, buffalowormen, distels, paardebloem enz. enz.. Mierenpoppen en meelwormen waren te koop, maar bladluis niet, daarnaar was het dus zoeken. Bij mij in de buurt stonden nogal wat vlierstruiken die vol zaten met luis en ik dacht dat het dat wel zou zijn. De putters keken er echter niet naar om. Verder zoeken welke luis wel zou worden geaccepteerd. Ik had nogal wat rozen in mijn tuin en ook daarop trof ik, vaak vlak onder de knop, rijkelijk luis aan. Ik heb resoluut de schaar gepakt en de knoppen met luis afgeknipt. De putters namen deze luis, en kennelijk met graagte, op. Resultaat was dat binnen drie dagen al mijn rozenknoppen waren verdwenen, dus toog ik naar plantsoentjes om daar voorraad te vergaren hetgeen lukte. Daarnaast verstrekte ik mierenpoppen, buffalo- en meelwormen alsook wat brood geweekt in melk en eivoer. De jongen groeiden als kool. Op een leeftijd van 6 dagen werden de jongen geringd; ringmaat 2,5 mm. De ringen werden met een stukje ventielslang bekleed hetgeen het uitwerpen van de jongen door de oudervogels voorkwam. Toen ze bijna 3 weken oud waren vlogen ze uit. Vader putter voerde ze en de pop begon aan een nieuw nest. Dat tweede legsel bestond uit 6 eitjes waarvan uiteindelijk er 4 zijn uitgekomen. Ook deze jongen kwamen goed op stok, doorstonden tevens zonder problemen de jeugdruï.

Zo'n zelfde resultaat werd in de daarop volgende jaren niet altijd behaald 1981 9 jongen, 6 dood; 1982 11 jongen, 2 dood; 1983 7 jongen; 1984 13 jongen; 1985 9 jongen 8 dood en in 1986 slechts een broedsel 5 jongen, 4 op stok waarvan er 3 tijdens de jeugdruï zijn doodgegaan. Opvallend is wel dat in 1983 en in 1984 de jeugdruï geen slachtoffers vergde.

Er zijn met de putterkweek derhalve ook duidelijk tegenslagen te verwachten, maar de aanhouder wint. Ik heb hiermede willen aantonen dat het kweken van dergelijke vogels zeker niet vanzelf gaat en dat de jongen beslist niet groot komen op alleen eivoer en paardebloemen, zoals ik in een vorig artikelje in dit blad meen te hebben gelezen.

Volière va

e maand

C. Hellemons, Kruisland.

Al van kindsaf aan houd ik vogeltjes. Regelmatig werd ik door mijn vader mee naar de kooi genomen en als vanzelfsprekend duurde het dan ook niet lang voordat ik binnen zijn volière een eigen afdeling kreeg. Men kan gerust zeggen dat het kweken en verzorgen van vogels me a.h.w. met de papiepel ingegoten is.

De eerste jaren heb ik werkelijk van alles gehouden, zonder echt gericht bezig te zijn. Langzamerhand bleek echter dat ik me vooral aangetrokken voelde tot exotische vogels. Een vijfjarige studie strooide in deze roet in het eten, daar vogels kweken op een studentenkamertje nu eenmaal tot de onmogelijkheden gerekend mag worden.

Toen ik trouwde, was een van de eerste bezigheden dan ook de inrichting van een vogelverblijf op de zolder van het huis, waarin we toen woonden. Eerlijk gezegd waren de resultaten bevredigend met zelfs een kampioenschap stam op de districtstentoonstelling. Maar toch.... het ideale vogelverblijf zag er in mijn ogen nu eenmaal anders uit.

Toen we dan ook het plan opvatten om in de omgeving van Roosendaal een huis te bouwen, was het als vanzelfsprekend dat hier die 'droomvolière' maar eens verwezenlijkt moest worden.

Daar mijn vader zelf een verwoed vogelliefhebber is, was het niet zo erg moeilijk om hem voor het uitvoeren van dit plan te strikken. Na ruim een half jaar getob, gezwoeg en geploeter was het dan uiteindelijk toch zover dat de kooi in gebruik genomen kon worden.

Hier volgen in kort bestek enkele technische gegevens:

De afmetingen zijn 10 x 4 m. Het geheel is dubbelwandig en voorzien van vloer-, spouw- en dakisolatie.

Twee grote ramen en twee dakkoepels laten het zonnetje voldoende binnen. Een achttal tl-lampen, aangesloten op een paar schakelklokken, zorgen voor de juiste hoeveelheid licht. Natuurlijk is ook gas en water niet vergeten.

Op een 50 cm hoge verhoging staan langs de achtermuur 35 broedkooien. De meeste zijn 80 x 40 x 40. Voor de broedkooien ligt een gang van 1 m breed. Aan de voorzijde bevinden zich een zevental vluchten van 2 x 1.50 m.

Dat ook de vogels het in deze ruimte be-

valt, moge blijken uit het feit dat alle broedparen, ondanks de verhuizing en het voortdurende getimmer goed aan de slag gegaan zijn.

Op dit moment heb ik ongeveer 170 jonge vogels uitvliegen. Enkele soorten wil ik hier noemen: Molukse-, witbuik- en borneobronzemannen, vijfkleur- en wit-

kopnonnen, bruinborstrietvinken, vuurvinken, blauwfazantjes, donkerbruine zilverbekjes etc.

Ik kan u verzekeren dat het voor mens en dier een waar genoegen is, om in een dergelijke ruimte te verblijven.

Rest mij alle vogelliefhebbers een succesvol kweek jaar toe te wensen.

"Split albino?"

Tijdens gesprekken met vogelliefhebbers bemerkte ik dat de uitdrukken "split albino" nogal eens ge-(mis)bruikt werd. Deze uitdrukking mag dan wel gemeengoed zijn geworden als men over albino's praat, maar erfelijk (genetisch) gezien bestaat een "albinofactor" en dientengevolge "split albino" niet.

Wat zijn albino's? Albino's zijn, eenvoudig gezegd, witte kanaries met rode ogen. Albino's zullen in de gehele bevedering, inclusief de dons, geen pigment (melanine) mogen laten zien. Daarbij moeten de albino's over goede waarneembare helder rode ogen beschikken. Er bestaan dominant witte en recessief witte albino's. De dominant witte albino's mogen, volgens de standaardseisen, in de vleugels nog minimale aanslag (geel of oranje) laten zien. De staart, schouder en stuit mogen absoluut geen aanslag vertonen.

Veroorzaker van die **gedeeltelijke** vetstofkleurbeletting is de Dominantwitfactor. (CB)

De recessief witte albino's zullen door hun **volledige** vetstofkleur (carotinoïde) beletting totaal geen carotinoïde (geel, oranje) in hun bevedering laten zien. Veroorzaker is de Recessiefwitfactor. (CB)

Deze factor veroorzaakt een paars/lila-achtige kleur van het lichaam. Zie ook kleur van het gehemelte en de leikleurige pootjes. Deze paarsachtige kleur is het gevolg van een chronisch tekort aan vitamine-A.

Er bestaan tevens "gemelaniseerde" albino's die uiterlijk vetstofkleurig ogen maar deze bezitten meestal een zeer licht beige donskleur. Bv: zilverisabellen waarin de ino (phaeo) factor gekweekt is. Of

de satinet + de ino (phaeo) factor tegelijk. Men kan ook nog albino's kweken uit

andere combinaties van factoren.

- Bv: - zilverisabelopaal + satinet
- zilverisabelopaal + ino (phaeo)
- zilverisabelpastelopaal + satinet
- zilverisabelpastelopaal + ino (phaeo)

Tevens zal men uit zilverisabelopaal x zilverisabelpastelopaal na een aantal jaren ook "albino's" kweken.

In dit artikel zal ik alleen verder gaan met de bespreking van albino's in de vetstofserie. D.w.z. dominant witte en recessief witte albino's verkregen via de satinet ino (phaeo) factor of een combinatie van deze twee factoren.

Wat doen die twee factoren aan het pigment (melanine) bezit van de dom. witte + de rec. witte kanarie.

Voor de duidelijkheid dient vermeld te worden dat erfelijk gezien alle vetstofvogens in de groen, agaath, bruin of isabereeks thuis kunnen horen. Zie bij jonge

vetstofvogels in het nest. Men ziet zwarte tot lichtrode ogen. (isabelserie, die lichtrode ogen verkleuren later weer tot zwart).

Die zwarte ogen geven aan dat er pigment aanwezig is.

(Pigment of melanine is de donkere kleurstof in de bevedering, de huid, de snavel, de pootjes en de ogen.)

Die donkere kleurstof komt in verschillende kleurnuances voor, zoals zwart, donkerbruin, bruin en lichtbruin.

De eerste twee kleurnuances duiden we aan met eumelanine. De lichtere kleurnuances met phaeomelanine.

De satinefactor voorkomt het ontstaan van phaeomelanine en vermindert het ontstaan van eumelanine. Het gevolg is helder rode ogen bij die dom- en rec. witte kanaries.

De ino (phaeo) factor verhindert het ontstaan van eumelanine (eumelanine bevindt zich ook in de ogen). Het gevolg is helder rode ogen bij die witte kanaries.

Een combinatie van die twee factoren zal een witte kanarie geven die nergens, in de bevedering, dons, poten en ogen nog enig pigment zal tonen. (bontvrije stam). Bij paringen van satinet en ino (phaeo) kanaries onderling zullen er heel wat erfelijke (genetische) patronen ontstaan die merendeels alleen door proefparingen eruit gehaald kunnen worden. Een goede kweekadministratie is dan ook zeker vereist. Bovenstaande toont aan dat bij de aankoop van albino's de erfelijke afkomst zeer duidelijk zal moeten zijn. Eerlijke uitleg in deze van de verkopers speelt een grote rol.

Vererving: Dominant witte kanaries kan men paren aan bv. gele of dominant witte partners. Resultaat gele en dominant witte jongen.

Recessief witte kanaries kan men bv. kweken uit rec. wit x rec. wit of uit rec. wit x een rec. wit verervende kanarie. Voordeel van deze laatste paring is dat alle niet witte kanaries "split rec. wit" zullen zijn.

De satinefactor vererft geslachtsgebonden. D.w.z. dat bv. een satinet man gepaard aan een niet satinet pop alle jongen van het vrouwelijke geslacht satinet zullen zijn. De mannen zijn dan split satinet. Satinetverervende poppen bestaan niet. (split) De poppen zijn satinet of ze zijn het niet.

VB.— rec. witte satinet (alb-no) man gepaard aan een rec. witte pop geeft 50% rec. witte split satinet mannen en 50% rec. witte satinet (albino) poppen.

— rec. witte satinet man gepaard aan een rec. witte satinet pop geeft 100% rec. wit satinetten die man of pop kunnen zijn.

— rec. wit split satinet man gepaard aan een rec. wit satinet pop geeft 25% rec. wit split satinet mannen, 25% rec. wit satinet mannen, 25% rec. wit satinet poppen en 25% rec. witte poppen.

— rec. wit split satinet man gepaard aan een rec. witte pop geeft 25% rec. witte satinet poppen, 25% rec. witte split satinet mannen en 50% rec. witte mannen en poppen. Deze laatste paring geeft ons split mannen en niet spijt (homozygoot) mannen. Alleen proefparingen kunnen dan nog enige duidelijkheid verschaffen.

— rec. witte man gepaard aan een rec. witte satinet pop geeft 50% rec. wit split satinet mannen en 50% rec. witte poppen.

De ino (phaeo) factor vererft onafhankelijk dwz. dat men steed een ino of een inobloedige partner moet paren aan een ino of een inobloedige partner om er zeker van te zijn dat de nakweek ino's zal opleveren. Mannen zowel als poppen kunnen inobloedig zijn. (split)

VB.— rec. witte ino (albino) gepaard aan rec. witte ino (albino) geeft 100% rec. witte ino's (albino)

— rec. witte ino gepaard aan rec. witte split ino (bloedig) of omgekeerd gepaard geeft 50% rec. witte ino mannen en poppen en 50% rec. witte split ino mannen en poppen.

— rec. witte ino gepaard aan rec. wit of omgekeerd geeft 100% rec. witte split ino mannen en poppen.

— rec. witte split ino gepaard een rec. witte of omgekeerd geeft 75% rec. witte mannen en poppen en 25% rec. witte split ino mannen en poppen. Deze laatste paring is zeer onvoordelig daar men alleen door proefparingen kan vaststellen welke mannen of poppen split ino zijn.

De satinet en/of de inofactor geeft de

zelfde kweekuitkomsten bij het gebruik van dominant witte kanaries. Echter zullen uit de paringen dom. wit x dom. wit en dom. wit x niet dom. wit of omgekeerd ook niet witte (dominante) gekweekt worden.

BV: — geel en schimmel en rode ogen geeft een lutino

— geel en intensief en rode ogen geeft een goudlutino.

— oranje-rood en schimmel en rode ogen geeft een rubinoschimmel.

— oranje-rood en intensief en rode ogen geeft een rubino.

De strekking van dit artikel is om aan te geven op welke manier men albino's kan kweken. Duidelijk moet nu zijn dat de term "split albino" wel vaak ge-(mis)bruikt wordt door vogelliefhebbers, maar dat deze uitdrukking **nooit** kan aangeven of men albino's uit de satinet of uit de ino (phaeo) serie op het hok heeft. Gebruik maken van deze uitdrukking geeft ondeskundigheid op het gebied van de vererving van de satinet en de inofactor aan. Goede toelichting van de verkopers van albino's en zelf een goede kweekadministratie opzetten, zal er zeker toe bijdragen dat rare kweekproducten niet meer met zoveel verbazing als nu bekeken worden.

Zomertijd

Nog enkele dagen en de zomertijd gaat weer in. We moeten, om bij de tijd te blijven de klokken één uur vooruit zetten. Indien u in uw kweekruimte gebruik maakt van elektrische verlichting om de dagen te verlengen, en deze verlichting wordt in- en uitgeschakeld met een schakelklok, zet dan die schakelklok NIET een uur vooruit. HOUD GEWOON DE THANS GELDENE TIJDSINDELING, DE ZGN. WINTERTIJD AAN! Wanneer u de schakelklok wel een uur vooruit zou zetten, dan haalt u daarmee uw vogels onherroepelijk uit het inmiddels wel aangevende ritme met alle gevolgen, zoals plotseling ru., vanden. DOE NIETS AAN UW SCHAKELKLOK

Redactie

MIJN EERSTE ERVARINGEN MET KANARIES

In het voorjaar van 1979 kocht ik mijn eerste vogel, een prachtige oranje man kanarie, die warempel na enige tijd naar de naam Alexander begon te luisteren...
In de dierenspecialzaak waar hij vandaan kwam, kocht ik een ruime kooi met goudkleurige spijlen.

Dat was meteen fout, want die blinkende toestanden leidden de aandacht van de vogel af naar de kooi toe. Later kocht ik een andere kooi, met een matte kleur. Na enkele maanden vond ik in de buurt van de kooi muizekeutels, zodat ik niet echt verbaasd was toen ik 's avonds bij thuiskomst het licht aanknippend, op de ene zit-stok m'n kanarie aantrof en op de andere een muis die maakte dat-ie wegkwam! Een muizeval deed daarna gruwelijk werk.

Toen de vogel gewend was, gaf ik hem de gelegenheid in de kamer vrij rond te vliegen. Ik verwachtte dat toen ik de kooi openzette, hij wel meteen op de wieken zou gaan, maar dat liep anders. Pas na enkele dagen kon ik hem met een stukje appel uit z'n tent lokken. Om hem weer in de kooi te krijgen, diende een ander partje appel.

Vitrage voor de ramen had ik dicht geschoven, om te voorkomen dat de vogel zich tegen het glas te pletter zou vliegen. Ook het bovenlicht werd altijd van te voren goed nagekeken.

Voorjaar 1981 leek het me wel leuk om te proberen of ik met Alexander kon kweken in de huiskamer. In de winkel zocht ik een, eveneens oranje pop, maar die was niet (meer) voorradig, het was al begin mei. Wel zat er een overjarige groene pop. Ik werd netjes gewaarschuwd dat er dan bonte jongen zouden komen, maar dat interesseerde me op dat moment absoluut niet; ik was net zo groen als m'n pop!

Broedkooi gekocht, houten nestkastje, sisal en nestkorfje aangebracht, alles op de boekenkast neergezet en afwachten maar.

Met een week waren er drie eieren, met drie weken twee jongen; niet bont om zo te zien later, maar donkerbruin met een oranje ondertint. Prachtvogels, en bovendien twee mannen.

De pop produceerde nog een legsel, weer drie eieren en nu drie jongen, kakelbont! Allemaal mannen! In het najaar vlot aan de dierenspecialzaak verkocht.

Zo krijg je zeker plezier in je hobby! Een kennis zei: joh, waarom word geen je geen lid van een vogelclub, er is er vast wel een in X. Dat bleek ook zo te zijn, en op de eerstvolgende vogelbeurs ging ik er eens een kijkje nemen. Het was inmiddels begin september geworden, de verkoop kwam kennelijk goed op gang want er waren veel vogels, voornamelijk kanaries. Mij intrigeerden vooral kanaries met een kuif, zoiets gek had ik nog niet eerder gezien. Ik maakte kennis met de Gloster Corona, zo bleek later. Iemand uit de club bood mij een koppel aan, de prijs was niet mals, maar de vogels waren er goed voor!

In de huiskamer plaatste ik een kleine volière. Daarin ging de groene pop, toen nog met haar jongen, en de Gloster pop. Mij was netjes uitgelegd dat van een stel Glosters er altijd één een 'gladkop' moest zijn; de ander k'on een 'kuif' zijn. De 'kuif' was niet geslachtsgebonden, m.a.w. een vogel met een kuif kon even zo goed een man als een pop zijn; hetzelfde verhaal gold de gladkop.

In mijn geval was de kuif een man. Een forse vogel met een temperament als ik later nooit meer gezien heb. In het voorjaar bij de pop geplaatst, leidde hij de paringen steevast in met prachtige dansbewegingen.

Drie broedsels werkten ze dat seizoen af; zeven jongen in totaal, waarvan 6 corona's. Toch denk ik dat ik teveel van de pop gevergd heb; op een kwade ochtend in oktober lag ze dood. Uit pure teleurstelling verkocht ik de man met alle jongen aan de kweker terug, een onherstelbare daad want toen ik spijt kreeg was de man al weer doorverkocht.

En dat brengt me op iets waar ik als vogelliefhebber toch wel veel last van had, en menig lezer zal me wel begrijpen; mijn impulsiviteit. Een mooie vogel? Kopen! Een vogel in de winkel die wel speciaal tegen jou lijkt te fluiten? Kopen! Voor 't eerst een Harzer gehoord kopen!

En voor je het weet heb je een letterlijk

bonte verzameling die je handenvol werk geeft en veel ruimte vraagt, want natuurlijk moet elke kanarieman zijn eigen ruim te hebben.

Maar nog steeds ben je impulsief bezig en ga je nu weer vogels verkopen. Je raakt ze wel kwijt, maar soms moet er geld bij als het ware.

En als je dat dan gaat realiseren, ben je al weer wat verstandiger geworden. Je komt tot de konklusie dat het doelmatiger is en vriendelijker voor je portemonnaie als je beperkt – gezien ruimte en tijd die je kunt besteden – tot een klein aantal vogels en één of twee soorten.

Ondertussen had ik nog steeds m'n oranje kanarie en zijn groene pop, die elk jaar uitsluitend zeer fluitgrage mannen produceerden die vlot van de hand gingen zozegzegd een successteam.

Toch kreeg ik het idee dat er best eer oranje pop bij kon; het was januari 1983 en ik dacht dat daar gemakkelijk aan te komen moest zijn... Mis. Nergens eer oranje pop te krijgen. Mijn nood ge klaagd op de vogelbeurs en ziedaar, ie mand zei kom maar bij me langs, ik heb nog wel wat zitten. En jawel, een vluchtje vol met oranje gevogelte. Ik mocht er éér aanwijzen, er werd hevige aan de onderzijde van de buik geblazen zodat vastgesteld kon worden dat het om een pop ging. Vogel het doosje in. Vogel het doosje uit, de kooi in. Volgende morgen vogeltje met de pootjes omhoog!

Ik terug met de dooie vogel. Ach, wat een pech. Geeft niet. Weer een oranje vogel uitgevangen. Blazen. Pop. Mee naar huis. Drie dagen later, vogel begint te fluiten... Alexander woest! Vogel het doosje weer in. Ach, wat een pech. Geeft niet. Kijk, die pop zit op eieren. Zit dus wel goed. Alsjeblieft, vogel in het doosje eieren in ander doosje, succes hoor, maar liever niet meer terugkomen...

Nee, dank je de koekoek! Vogel van de wijs, eieren van de wijs, onervaren kwekertje van de wijs. Maanden later: drie

eieren: twee jongen, één oranje, één kaelbont. Raadsels.

En m'n Glosters? Van de kweker die ook het eerste koppel leverde, kreeg ik een jonge vogel. Een Corona man. Helaas was er geen pop voorradig. In de club navraag gedaan, wie kweekt er nog meer Glosters en kan me aan een pop helpen? Iemand wist wel wat voor me, ik kon langskomen.

En ja hoor, in zijn volière zaten tientallen Glosters, corona's en gladkoppen. Ik mocht echter niet uitzoeken, want het was zijn kweekmateriaal waar hij zuinig op moest zijn, maar dat popje daar was overvol. Popje het doosje in, een week later hijgde het beestje zo verschrikkelijk dat in de dierenpeciaalzaak waar ik regelmatig mijn inkopen deed, werd gekonstateerd dat het beest zwaar verkouden was. Drie dagen later: dood.

Een andere dierenpeciaalzaak kon me nog aan een pop helpen. Die begon na drie dagen te fluiten. Teruggebracht, andere vogel meegekregen. Geen paringen, geen eieren, maar ook geen fluiten! Meegenomen naar de club: de een zei, het is een pop, de ander: welnee, dat is toch zeker een man! En maar blazen, het beestje werd er helemaal confuus van. Teruggebracht naar de dierenwinkel, verhaal erbij gedaan, derde vogel meegekregen: een pop. Twee jongen in juli, twee Corona's.

En toen ging ik verhuizen. Op dat moment had ik nog steeds Alexander met z'n groene pop, twee Glosters met hun jongen van 8 weken oud, en een Japanse nachtegaal. Binnen drie maanden waren op één na, alle vogels dood en kon ik opnieuw beginnen, met één bonte kanarie...

Glosters gekocht in het najaar, bij de trouwde kweker. Een nieuwe Japanse nachtegaal, die echter de rui het jaar daarop niet overleefde. Omdat ik meer ruimte kreeg, kon ik meer vogels herbergen: ik viel voor een koppel grijze Rijstvogels en een koppeltje Zwartkop Gould's. Hoe vaak ik poogde met deze koppels te kweken, het lukte met de Gould's nooit. De Rijstvogels produceerden eieren bij de vleet, een keer werd ook inderdaad gebroed en kwamen er twee eieren uit, maar daarbij lieten ze het: jongen dood, alle eieren bleken bevrucht. Iemand

kwam met het idee, Japanse meeuwjes in te zetten, maar nee, daar kon ik niet toe besluiten. Liever concentreren op wat wel lukt, zij het met vallen en opstaan: de kanarie, of liever, de Glosterkweek. Ik vond één koppel te weinig, luisterde naar wijze kwekers en schafte een tweede koppel aan. In het voorjaar van '85 begon dit laatste koppel te nestelen, de pop zat op het nest maar ik vond geen eieren terwijl de pop na de controle meteen weer ging zitten... Vraagtekens! Tot ik ontdekte dat 'mijnheer' 's morgens een eitje bij zijn ontbijt nam... Ik haalde hem ogenblikkelijk weg bij de pop en argwanend geworden meende ik te begrijpen waarom de kweker dat prachtige vogeltje best kwijt wou: het was immers een overjarige man.

Dit vogelbeest ging toen naar iemand die er beslist niet mee zou gaan kweken! Vogels houden is een fantastische hobby! Als je het bij één kanarie houdt, is er weinig aan de hand; maar hou je er meer en wil je gaan kweken, dan moet je met andere kwekers gaan samenwerken en dan kun je het treffen... of niet. Als ik met vakantie ga, wordt er prima voor mijn vogels gezorgd door een bevriende kweekster. Ze geeft in voorkomende gevallen prima advies en als ik ruilen wil (vers bloed!) is zij bij mij nummer 1. En zo ken ik nog wel enkele andere clubleden die goed voor hun vogels en goed voor hun prijs zijn. Maar net als in de maatschappij kun je ook belazerd worden, zelfs door clubgenoten. Je verwacht het niet, maar het is zo. Op een beurs bleef iemand je een prima Glostertje aan, voor een uiterst lage prijs: een week later zit je je maar af te vragen waar ineens al die bloedluis vandaan komt....

Nu mag dit verhaal niet in mineur eindigen. Daarvoor is mijn plezier in deze hobby nog veel te groot. Wel wil ik nog op een rijtje zetten wat ik de afgelopen jaren heb geleerd, in de hoop dat een ander daarmee ook z'n voordeel kan doen:

1. geef je vogel een huisvesting die bij hem past: geen klimkooien voor kanaries bijvoorbeeld, evenmin kooien met glimmende spijlen.
2. word wel lid van een hobby-club en informeer bij het bestuur waar je het beste je kweekmateriaal kunt aanschaffen.
3. als je vogels koopt, stel vooraf je prijs

vast: ga daar niet boven, en ook niet onder. Bezwijk nooit voor 'voordelige aanbiedingen'!

4. maak een kweekplan en laat je rustig door een goede kweker adviseren; een tentoonstellingscatalogus vermeldt altijd wie wat kweekt en met wat voor resultaten.
5. aan het eind van de ruitijd moet je je kweekkoppels hebben samengesteld; schaf je later aan, weet dan dat je niet de eerste keus hebt...
6. beëindig de kweek uiterlijk in mei: dan heb je voor de tentoonstellingen jonge vogels die uitgeruid en op kleur zijn. De ouders komen dan ook eerder aan hun rui toe en zijn het volgende seizoen eerder broedrijp.
7. zend geen vogels (meer) in als je merkt dat in de tentoonstellingsruimte (fors) gerookt wordt.
8. hou een goede administratie van je kweekmateriaal bij; een logboek in de kweekperiode bijhouden kan je veel leren in het volgende seizoen.
9. een nieuwe vogel erbij? Eerst enige dagen apart houden en controleren op ongedierte. Zingt de vogel wel of juist niet? Bij de andere vogels gelaten: hoe reageren mannen en/of poppen op de nieuwkomer?
10. ben je niet tevreden over je contacten met andere kwekers, probeer dan na te gaan of je uitgangspunten wel juist waren. Als je één vogel wilt hebben en je neemt er twee, dan ligt dat toch echt aan jou! Heb je echter een vogel gekregen die op het moment van de koop of de rui niet 100% was, ga dan terug. Blijf vriendelijk, wees wel beslist. Krijg je dan nul op het rekest, mijd die kweker dan. Meld het voorval wel aan het bestuur van je club. Merk je dat er wordt gekletst, bedank dan. In de buurt is er vast nog wel een andere club. Zo niet, dan heb je pech gehad. Probeer dan eens of de dierenpeciaalzaak in je buurt zaken met je wil doen, zodat je dan toch gericht kunt kweken. En plezier blijven vinden in deze eindeloos boeiende hobby...

J.A.C. Burger

Europese kanarie *Serinus serinus*

De wilde kanarie in het vrije veld te observeren: een evenement van de eerste orde voor de vogelliefhebber. Hem bezig te zien in de uitgestrekte fruittuinen van zijn woongebied, hem te horen in het dichte gebladerte van de statige eucalyptusbomen. Tochten te maken langs de smalle kronkelige paden en telkens weer verrast te worden door de verrukkelijke zang, die hier zo volkomen natuurlijk klinkt, alsmede door de al even natuurlijk oplichtende tinten van zijn verenkleed.

Bij dit laatste heeft men overigens wel geluk, want de wilde kanarie houdt er nu eenmaal van om zich zo goed mogelijk verborgen te houden en zijn aanwezigheid slechts te verraden door zijn fraaie zang. Toch kan men hem zeker te zien krijgen, bijvoorbeeld als men op Tenerife een tocht naar Tacoronte maakt. Nog beter is het echter om daarvoor in het vroege voorjaar naar de fruittuinen van het woongebied te gaan. Het verenkleed is dan volledig uitgegroeid en allerwegen blijken de mannetjes met hun territoria bezig te zijn, die krachtig en met inzet van de hele persoonlijkheid worden verdedigd. Door de luide zang kondigt men het privé bezit aan. Zijn lied kan het mannetje vanuit een boomtop ten beste geven, terwijl dit ook wel vanaf een hoogspanningsdraad wordt gedaan. Nadert de voortplantingstijd, dan blijken de dieren niet zonder kleine bomen te kunnen (fruitbomen of struiken bijvoorbeeld) en als zodanig hebben ze een uitgesproken voorkeur voor bewerkt land.

Tegen eind maart zijn alle vogels in het kustgebied van eieren voorzien. In het gebergte zijn ze uiteraard wat later en worden de eieren niet voor juni of zelfs juli gelegd.

Het nest wordt ongeveer twee tot zeven meter boven de grond gebouwd. In Noord-Afrika kan men hiermee dan wel in maart beginnen, maar dit neemt niet weg, dat in Zuid-Europa eerst in april wordt begonnen. Gewoonlijk wordt meer dan één broedsel per jaar gezien. Voedsel wordt bij voorkeur op de grond gezocht, niet ver van de bescherming biedende bomen, waarheen bij gevaar zo snel mogelijk kan worden gevluht. Onkruidzaden zijn favoriet en voor groen voer worden de volgende planten gebruikt: teunisbloem, weegbree, vogelmuur, perzikkruid, straatgras, kruiskruid, slazaad, bijvoet, witte krodde, raket, raapzaad, herderstasje, paardebloem, klein hoefblad, melkdistel en zuring.

De geschiedenis van de tamme kanarie blijkt in 1478 een aanvang te nemen. De Canarische Eilanden werden toen door de Spanjaarden veroverd, waarna zij spoedig grote aantallen kanaries naar Europa werden geëxporteerd. De belangstelling voor deze zo bij uitstek geschikt kamervogel nam al spoedig toe en als gevolg daarvan had men binnen korte tijd met een levendige handel in deze vogel te maken. Hieruit is uiteindelijk door selectieve kweek onze overbekende geluttamme kanarie ontstaan, alsmede verschillende andere kleurvormen en rassen. Overigens zijn de rode kanaries door kruisingen met de capucijner- of kapoet sensijs *Carduelis cucullata* ontstaan.

Zoals bekend zijn door de selectieve kweek allerlei bijzondere kleuren en lichaamsvormen ontstaan. Wij doen in dit opzicht maar een greep en noemen in dit verband de strogele, de goudgele, de citroengele, de rode en de isabelkleurige kanarie, alsmede de gestreepte, de bonte en de gevlekte vormen. De kaneelbruine kanarie was vroeger in Engeland zeer in trek. Voorts onderscheidt men vormen met een mantelachtig verenkleed, met een krans van verlengde veren, met pluimpjes en kuifjes en met gladde kopjes.

Uiteraard dienen hier ook de zangkanaaries te worden genoemd, waarvan de Harzerollers een grote bekendheid hebben gekregen. Die werden oorspronkelijk gekweekt in de Harz en vormden destijds een aardige bron van inkomst. Toen het toerisme met de hele tamtam van de toeristische industrie op gang kwam, ging de kanariëkweek langzaam maar zeker achteruit om de prozaische reden, dat met kamerverhuur, georganiseerde trips en toeristische snuisterijen meer dan met de kanaries te verdienen viel. Een teken aan de wand voor de serieuze vogelliefhebber.

Gelukkig blijkt de kanarie met zijn tjlipen de en fluitende zang nog altijd een gezochte vogel te zijn. Hij is in de loop der jaren een echt huisdier geworden en met hem begon eigenlijk de hele vogelliefhebberij. Zoals bekend zijn talloze zangvogels hem gevolgd en vormen ze met elkaar prachtig materiaal als studieobject en vrijetijdsbesteding voor de vele amateurkwekers.

In dit verband kunnen ook nog enige andere kanariesoorten worden genoemd. Ze zijn voor de kweker van het even groot belang. Zo kennen wij uit het westen en zuiden van Zuid-Afrika de heldergeelgeelhuksijs *Serinus flaviventris*, die in

Vogels en longkanker

dorpen en steden wordt gezien, maar vooral op met struiken begroeide berg-hellingen en in struiksteppen voorkomt. De Mozambique-sijs *Serinus mozambicus* moet als de meest gehouden kooivo-gel in West-Afrika worden beschouwd. Is oorspronkelijk een vogel van het open parklandschap maar komt ook bij dorpen in tuinen en op akkers voor. Is in grote aantallen in de havensteden te koop.

Hiervan is een westafrikaanse onder-soort bekend, de grijskruin-mozambi-que-sijs *Serinus mozambicus caniceps*, die van Noord-Kameroen tot Senegal voorkomt. Ten zuiden van de Sahara worden nog wijd verspreid andere onder-soorten gevonden.

Heel algemeen is de edelzanger *Serinus leucopygius*, die van Eritrea tot Senegal wordt aangetroffen.

De citroenvink of citroensijs *Serinus citri-nella* blijkt (in tegenstelling tot de euro-pese kanarie) slechts een beperkt ver-spreidingsgebied te hebben. Naaldwou-den in het gebergte zijn bij hem favoriet, waar hij gewoonlijk op zonnige open plaatsen wordt aangetroffen. In de win-ter daalt de citroensijs naar lager gelegen streken af. De trek in de herfst blijkt zeer omvangrijk te zijn. De eieren worden van april tot augustus aangetroffen: door sommige paartjes wordt bijgevolg zeker meer dan éénmaal per jaar gebroed. Voedsel zoeken wordt vaak boven de boomgrens gedaan, op rotsachtig terrein en op bergweiden. Het menu blijkt uit za-den van naaldbomen te bestaan, die heel behendig uit de kegels kunnen worden gepikt. Zaden en allerlei andere kruidach-tige gewassen worden eveneens gege-ten.

De kanarie *Serinus canaria* wordt vaak tot dezelfde soort als de Europese kana-rie gerekend. Komt op de westelijke Canarische Eilanden voor, op de Azoren en Madeira. Ze worden ook op de Bermuda-eilanden aangetroffen. Het mannetje wordt gekenmerkt door een gele borst en een asbruine rug. Het bruine vrouwtje is in het algemeen wat valer getint.

In totaal zijn van de kanarie dertig soor-ten bekend, waarvan 27 in Afrika. Een groot aantal is daar in talrijke ondersoor-ten wijd verspreid.

Wist u overigens dat de Canarische eilan-den hun naam niet aan de kanarie te dan-ken hebben, maar aan het feit dat er op het tegenwoordige Canaria zulke grote honden hebben rondgelopen. Het latijn-se *canis* betekent immers hond. De vogel heet zo omdat hij doodeenvoudig van de Canarische eilanden afkomstig is.

Prof. dr. A. Stolk

Bij het artikel van Holst en Brand 'De sigaret en de huisvogel' dat werd gepubliceerd in het Tijdschrift voor Sociale Gezondheidszorg (64, (1986), 486-491), wilde ik enkele kanttekeningen plaatsen.

Reden om een reactie te schrijven is het feit dat een aantal verontruste vogelhouders contact met onze afdeling heeft gezocht om een advies te krijgen over het al of niet van de hand doen van hun vogels, i.v.m. het verhoogde risico dat zij zouden lopen m.b.t. het krijgen van bronchus carcinoom.

In het genoemde artikel wordt duidelijk gesteld dat roken de initiërende faktor is voor bronchus carcinoom. De verminderde binnenluchthygiëne ten gevolge van het hou-den van vogels in combinatie met roken zou de kans op het optreden van bronchus carcinoom verhogen.

De relatie tussen de mens en zijn huisdieren is complex en er is nog veel onderzoek nodig om deze relatie geheel te doorgronden. Eén ding is echter wel duidelijk, en dat is dat de mens veel plezier beleeft aan het houden van huisdieren. Buiten de directe vreugde die de mens ervaart, is ook aangetoond dat er van het houden van huisdieren een preventieve werking uitgaat met betrekking tot het optreden van bepaalde ziek-ten. Bij de overweging of dieren gepropageerd of afgeraden moeten worden om te worden gehouden als huisdier, dienen naast de (mogelijk) negatieve aspecten, ook de positieve aspecten op de volksgezondheid gewogen te worden.

In een onderzoek bij mensen die werden opgenomen in een afdeling voor hartbewa-king in verband met de diagnose myocardinfarct of angina pectoris, is de overleving van één jaar bekeken tegen de achtergrond van huisdierbezit. Bij eigenaren van gezelschapsdieren bleek — onafhankelijk van de diersoort — het overlevingspercentage be-deuidend hoger te liggen dan bij patiënten zonder gezelschapsdieren (Friedmann E. et al.: Animal companions and one-year survival of patients after discharge from a coro-nary care unit. Public Health Reports 95, 1980, 307-312).

De onderzoekers verklaren deze resultaten op grond van de door de gezelschapsdie-ren verminderde stress. Zij beschouwen het gezelschapsdier als een gemakkelijk te ver-werven psychologische steun met weinig risico's.

Een ander voorbeeld van de positieve effecten van huisdierbezit op de gezondheid is een onderzoek dat werd uitgevoerd bij 48 ouderen in de leeftijd van 75 tot 81 jaar, waarbij werd aangetoond dat het bezit van een grasparkiet positief effect heeft op de psychosociale status van de bezitters (Mugford RA & M'Comisky JG Some recent work on the psychotherapeutic value of cage bird with old people. In: Anderson RS (ed): Pet Animals and society. London, Ballière-Tindall, 1975).

Uit de gegevens die ons momenteel ter beschikking staan lijkt de konklusie ge-rechtvaardigd dat ter verbetering van de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid het wenselijk is het roken af te raden, en de aanschaf van gezelschapsdieren te propa-geren.

Tot nu toe hebben we de vogelegenaars die ons de vraag voorlegden of ze hun vogels al of niet moesten opruimen, geadviseerd met roken op te houden en evenmin passief te roken (c.q. hun huisgenoten met roken te laten ophouden) en geen vogels in de slaapkamer te houden.

Voor het kweken van (grotere aantallen) vogels wordt geadviseerd deze dieren in een aparte ruimte te huisvesten en bij activiteiten die wél stof doen opwaaien (schoonma-ken) een neus/mond masker te dragen. Ook aan postduivenhouders wordt met name dit laatste advies verstrekt om luchtweg-problemen te voorkómen.

J. T. Lumelj, dierenarts

Afdeling Kleinere Gezelschapsdieren, Vogels en Bijzondere Dieren

Vakgroep Geneeskunde van het Kleine Huisdier, Faculteit

Diergeneeskunde,

Yalelaan 8,

3584 CM UTRECHT.